

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

**ZAKLJUČNA STROKOVNA NALOGA VISOKE POSLOVNE ŠOLE
DRŽAVNE POMOČI V EVROPSKI UNIJI IN
SLOVENIJI**

NATAŠA ŠTRUKELJ

IZJAVA

Študent/ka Nataša Štrukelj izjavljam, da sem avtor/ica te zaključne strokovne naloge, ki sem jo napisal/a pod mentorstvom prof. dr. Marka Jakliča, in da dovolim njeno objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____ Podpis: _____

KAZALO VSEBINE

UVOD	1
1 DRŽAVNE POMOČI V TEORIJI	2
1.1 OPREDELITEV DRŽAVNIH POMOČI	2
1.2 DRŽAVNE POMOČI PO INSTRUMENTIH	3
1.2.1 Skupina A	3
1.2.2 Skupina B1	4
1.2.3 Skupina C	4
1.2.4 Skupina D	4
1.3 DRŽAVNE POMOČI GLEDE NA CILJ IN NAMEN	4
1.3.1 Horizontalne pomoči	5
1.3.2 Regionalne pomoči	7
1.3.3 Sektorske pomoči	8
2 DRŽAVNE POMOČI V EVROPSKI UNIJI	10
2.1 OBSEG IN STRUKTURA DRŽAVNIH POMOČI V EU	10
2.2 PRAVILA O DODELJEVANJU DRŽAVNIH POMOČI V EU	12
2.3 PREDPRISTOPNE POMOČI	14
2.3.1 PHARE	14
2.3.2 ISPA	15
2.3.3 SAPARD	16
2.4 OSTALE POMOČI EVROPSKE UNIJE	16
2.4.1 Kohezijski sklad	16
2.4.2 Evropska investicijska banka (EIB)	18
2.4.3 Evropski investicijski sklad (EIS)	19
3 DRŽAVNE POMOČI V SLOVENIJI	19
3.1 OBSEG DRŽAVNIH POMOČI V SLOVENIJI V OBDOBJU 2004-2006	20
3.2 STRUKTURA DRŽAVNIH POMOČI V SLOVENIJI V OBDOBJU 2004-2006	21
3.2.1 Kmetijstvo	21
3.2.2 Ribištvo	21
3.2.3 Industrija	22
3.2.4 Državne pomoči po statističnih regijah	24
SKLEP	25
VIRI IN LITERATURA	27

PRILOGE

KAZALO TABEL

Tabela 1: Državne pomoči v Sloveniji v letih 2004, 2005 in 2006 v primerjavi z BDP, stroški države in zaposlenostjo	19
Tabela 2: Primerjava državnih pomoči v kmetijstvu za leti 2005 in 2006.....	21
Tabela 3: Državne pomoči v ribištvu v obdobju 2004-2006.....	22
Tabela 4: Državne pomoči v industriji v obdobju 2004-2006	22

KAZALO SLIK

Slika 1: Delež državnih pomoči po državah v celotni strukturi državnih pomoči v EU-25 v obdobju 2004-2006	11
Slika 2: Delež državnih pomoči v BDP brez železniškega prometa v obdobju 2004-2006.....	11
Slika 3: Delež državnih pomoči v BDP v Sloveniji v obdobju 1997-2006.....	20
Slika 4: Struktura državnih pomoči po horizontalnih ciljih v letih 2004, 2005 in 2006 (v mio EUR).....	23
Slika 5: Struktura državnih pomoči, namenjenih posebnim sektorjem, v letih 2004, 2005 in 2006 (v mio EUR).....	23
Slika 6: Državne pomoči po regijah v letih 2004, 2005 in 2006 (v mio EUR).....	24
Slika 7: Povprečna višina dodeljenih državnih pomoči na prebivalca po regijah v obdobju 2002-2006 (v EUR).....	25

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Državne pomoči v Sloveniji po posameznih kategorijah v obdobju 2004-2005.....	1
Priloga 2: Državne pomoči v Sloveniji po regijah in kategorijah v obdobju 2004-2006.....	1
Priloga 3: Državne pomoči* članic EU-25 v % BDP v obdobju 2004-2006.....	6

UVOD

Vloga države v gospodarstvu se izvaja z različnimi politikami. Med pomembnejše sodi industrijska politika, ki združuje več drugih, kot so tehnološka politika, politika konkurenčnosti, politika zaposlovanja in druge. Evropska unija namenja posebno pozornost področju konkurence. Že z Rimsko pogodbo, ki je bila podpisana leta 1957, so bili zastavljeni cilji, katerim mora Evropska skupnost slediti. Eno izmed področij pogodbe se nanaša na varovanje proste konkurence. Na drugi strani pa se pojavi potreba po zagotavljanju pravil konkurenčnosti, ki so tesno povezana z državnimi pomočmi. Prav državne pomoči so tema moje zaključne strokovne naloge.

Cilj konkurenčne politike Evropske unije na tem področju je zagotavljanje nemotenega delovanja skupnega trga, pri tem državne pomoči predstavljajo dejavnik, ki izkrivlja konkurenco in na ta način povzročajo neučinkovitost in zmanjšujejo družbeno blaginjo. Državne pomoči lahko opredelimo kot omogočanje koristi podjetjem ob hkratnem obremenjevanju države in njenih virov.

Kot cilj sem si zastavila ugotoviti, kakšna je bila višina državnih pomoči v Sloveniji od njene vključitve v Evropsko unijo. Tako se bom osredotočila na leta 2004, 2005 in 2006. Prav tako se bom poglobila v pravno ureditev državnih pomoči, ki velja v Evropski uniji, in skušala prikazati njihovo višino v preteklih letih za njene članice, ki so to bile od 1. maja 2004, ko se je v Skupnost vključila tudi Slovenija, do 1. januarja 2007. Prav od leta 2004 naprej se je začela neposredno uporabljati evropska zakonodaja s področja državnih pomoči in tako je nadzor nad tem področjem prevzela Evropska komisija.

Namen moje naloge je predstaviti ureditev državnih pomoči v Evropski uniji in Sloveniji kot njeni polnopravni članici. V prvem delu bom opisala vlogo držav članic Evropske unije, ki jo imajo na podlagi t. i. Lizbonske strategije kot dolgoročnega razvojnega dokumenta in prikazala strukturo državnih pomoči po državah. Kasneje se bom osredotočila na Slovenijo in glede na razpoložljive podatke prikazala obseg in strukturo državnih pomoči v obdobju 2004-2006.

Moja zaključna naloga je sestavljena iz treh glavnih poglavij. Prvi del naloge bo temeljil na podlagi teorije iz primarnih (zakonski akti, uredbe, strategije, letna poročila ...) in sekundarnih virov (strokovna literatura in internetni viri). V drugem delu se bom osredotočila na državne pomoči v Evropski uniji in njena z zakonom določena pravila. Poleg tega to poglavje vključuje tudi opis pomoči, ki se dodeljujejo bodočim članicam Evropske unije (t. i. predpristopne pomoči) ter ostale pomoči, ki jih Skupnost ponuja poleg horizontalnih, regionalnih in sektorskih pomoči. Zadnje, tretje poglavje, se nanaša na Slovenijo in prikazuje obseg in dinamiko državnih pomoči ter njihovo strukturo v letih 2004, 2005 in 2006.

1 DRŽAVNE POMOČI V TEORIJ

1.1 OPREDELITEV DRŽAVNIH POMOČI

Državne pomoči lahko opredelimo preko teorije in prakse. S teorijo je povezano pojmovanje, ki se nanaša na javne finance in narodno gospodarstvo. Drugo je pojmovanje v okviru politik, zlasti zunanjetrgovinske, industrijske in politike konkurence. To se odraža predvsem v praksi. V teoriji ni enotne definicije o državnih pomočeh. Splošna definicija pravi, da so državne pomoči vse državne aktivnosti, ki dovoljujejo potrošnikom nabavo proizvodov in storitev po nižjih cenah, kot jih nudi popolna konkurenca ali povečujejo proizvajalčev dohodek nad tistega, ki bi ga zaslužil brez pomoči. Državne pomoči so torej izdatki in zmanjšani prejemki države ali občine, ki predstavljajo korist za prejemnika, s tem pa mu zagotavljajo prednost pred konkurenti (Murn, 2005, str. 56).

Evropsko sodišče in Evropska komisija sta skozi prakso postavila svojo definicijo državnih pomoči. In sicer za državno pomoč gre, kadar je dajatev dana iz državnih virov, ki so lahko neposredni ali posredni, kadar ta zmanjšuje prejemnikove stroške poslovanja, izkrivlja konkurenco ali grozi, da jo bo izkrivila in kadar pomoč vpliva na trgovino in konkurenco med državami članicami Evropske unije (Murn, 2005, str. 56).

Državne pomoči delimo na individualne, ki so namenjene vnaprej določenemu prejemniku, in splošne sheme državnih pomoči, pri katerih prejemniki niso vnaprej znani. Državne pomoči se v Sloveniji dodeljujejo iz proračunskih virov in so lahko neposredne (dotacije, posojila ...) ali posredne (preko zmanjšanih prihodkov proračuna) (Murn, 2005, str. 44).

V okviru pogodbe o Evropski skupnosti velja vsakršna državna pomoč za nezdržljivo s skupnim trgom, če izkrivlja konkurenco ali grozi, da bo izkrivila konkurenco s tem, da daje prednost določenemu podjetju ali proizvodnji določenih dobrin ali pa vpliva na trgovino med državami članicami. Tako lahko rečem, da je v bistvu vsakršna državna pomoč nezdržljiva z načeli skupnega trga.

Po Murnovi (2005, str. 56) jih država lahko dodeljuje v dveh primerih.

1. Ko so združljive s skupnim trgom in Evropska komisija nima moči, da bi jih prepovedala. Sem sodijo pomoči, ki imajo socialni značaj, pomoči, ki se dodeljujejo ob naravnih nesrečah in izjemnih dogodkih ter pomoči, dodeljene gospodarstvu določenih območij Zvezne republike Nemčije, in sicer samo v primeru, kadar je pomoč potrebna, da se odpravi gospodarska škoda, ki jo je povzročila razdelitev.
2. Ko so lahko združljive s skupnim trgom. Sem sodijo pomoči za pospeševanje ekonomskega razvoja v regijah s podpovprečno življenjsko ravni in visoko stopnjo brezposelnosti, pomoči za projekte, ki so v skupnem evropskem interesu, pomoči za

pospeševanje razvoja določenih gospodarskih aktivnosti ali določenih gospodarskih območij. Sem sodijo tudi pomoči, ki pospešujejo kulturo in ohranjanje dediščine, če ne vplivajo na pogoje trgovanja in konkurenco v Skupnosti v obsegu, ki je v nasprotju s skupnim interesom.

Te pomoči lahko uvrstimo med pogojno dopustne, saj je v pristojnosti Evropske komisije ali jih bo odobrila ali ne. Pri odločanju se naslanja na zahteve po vzpostavitvi proste konkurence na eni strani in na dejstvo, da so državne pomoči nepogrešljiv instrument ekonomskih in socialnih politik držav članic na drugi strani.

1.2 DRŽAVNE POMOČI PO INSTRUMENTIH

Z vidika stroškov, ki nastajajo s strani države, razvrščamo državne pomoči glede na instrumente, kamor sodijo:

1.2.1 Skupina A

V skupino A uvrščamo državne pomoči, ki se v celoti dodeljujejo prejemnikom, kjer element pomoči predstavlja njeno kapitalsko vrednost. Glede na to, ali se sredstva črpajo iz proračuna ali iz davkov oziroma socialnovarstvenega sistema, uvrščamo državne pomoči iz te skupine v dve podskupini (Kovačič, 2005, str. 16).

- a) V skupino A1, kjer se sredstva črpajo iz proračuna, sodijo:
- dotacije, ki za državo predstavljajo izdatke, medtem ko za prejemnika nepovratna sredstva;
 - subvencije obresti, ki jih prejemniki prejmejo neposredno. Gre za neplačani del obresti, ko država uredi subvencioniranje koristnika neposredno preko banke;
 - sredstva, namenjena za projekte temeljnega raziskovanja in razvoja, ki so lahko nakazana neposredno podjetju ali raziskovalni instituciji;
 - odpis dolga poslujočih podjetij iz kreditnih razmerij (ocenjena vrednost odpisanega dolga);
 - stečajni podjetij ali prisilne poravnave v primeru ocenjenega zmanjšanega iztržka iz stečajne mase v primerjavi z drugimi upniki zaradi zavestno povzročene slabšega položaja države kot upnice v postopku prisilne poravnave.
- b) Sredstva iz skupine A2 pa se črpajo iz socialnovarstvenega sistema. Sem se uvrščajo:
- davčne oprostitve in olajšave, kamor sodijo le olajšave, ki so specifične za določeno podjetje kot so npr. invalidska podjetja;
 - oprostitve in olajšave pri plačilu prispevkov za socialno varnost, kamor, prav tako kot pri davčnih oprostitvah in olajšavah, ne sodijo tiste, ki imajo splošni značaj;
 - odlog plačila davkov (t. i. davčni krediti).

1.2.2 Skupina B1

Sem sodijo kapitalske naložbe, ki jih država posreduje privatnim podjetjem ali javnemu sektorju, ki deluje kot privatni investitor pod normalnimi tržnimi pogoji. Kapitalska naložba vsebuje državno pomoč v primeru, ko investitor ne bi sprejel takšne investicijske odločitve. V to skupino uvrščamo:

- kapitalske naložbe, kjer veljajo le tiste naložbe, ki nimajo ustvarjanje dobička za primarni cilj;
- konverzija terjatev v kapitalske naložbe, kadar je država v slabšem položaju kot ostali upniki. Element pomoči v tem primeru je ocenjena vrednost koristi prejemnika, ki jo ima zaradi slabšega položaja države;
- ugodno prodajo državnega premoženja, pri čemer velja kot državna pomoč razlika med prodajno ceno premoženja in njegovo tržno vrednostjo ter
- udeležbo na dobičku, kjer je element del nerazdeljenega dobička, ki se mu država odpove, ko je solastnik v podjetju.

1.2.3 Skupina C

V tej skupini element državne pomoči predstavlja prihranek obresti pri prejemniku za obdobja, v katerih je transferirani kapital na razpolago in je manjši od kapitalske vrednosti. Tudi ta skupina se deli na dve podskupini, in sicer C1 ter C2 (Kovačič, 2005, str. 16).

a) V skupino C1 sodijo:

- ugodna posojila, ki predstavljajo razliko med stroški kredita z ugodno obrestno mero in letno referenčno tržno obrestno mero, za katero se izračun izdelava za celotno dobo kreditiranja;
- posojila podjetjem v težavah. Država nudi državno pomoč tistim podjetjem, ki zaradi finančnega položaja ne morejo najeti kreditov.

b) V skupino C2 sodijo odlogi plačila davkov.

1.2.4 Skupina D

Ta pokriva predvsem jamstva, pri čemer je element pomoči precej nižji kot jamčeni znesek. V to skupino sodijo garancije, ki so lahko razlika med državno garancijo, ki je brezplačna ali ima nižjo ceno, in med tržno garancijo. Sem uvrščamo tudi plačilo garantiranih obveznosti (Kovačič, 2005, str. 16).

1.3 DRŽAVNE POMOČI GLEDE NA CILJ IN NAMEN

Dodeljevanje državnih pomoči se izvaja z določenim ciljem in namenom. V Evropski uniji se pomoči dodeljujejo zlasti na področju:

- pospeševanja ekonomskega razvoja v regijah s podpovprečnim življenjskim standardom in visoko stopnjo brezposelnosti,
- izvajanja projektov, ki so pomembni za celotni evropski trg in evropsko gospodarstvo;

- razvoja določenih gospodarskih aktivnosti ali območij, vendar ne smejo negativno vplivati na skupne interese in trgovanje. Pomoči so namenjene izboljševanju gospodarskih aktivnosti in regijam, ki so v bogatejših državah članicah pod nacionalnim nivojem razvitosti,
- kulture in ohranjanja dediščine, kadar ne vplivajo na tržne razmere in konkurenco med državami članicami EU ter
- drugih kategorij, ki jih z večino glasov sprejme Svet Evropske unije (Butala, 2006, str. 2).

Glede na namen državnih pomoči, ki se dodeljujejo, so pomoči največkrat uvrščene v kategoriji za kmetijske namene in za nekmetijske namene. Evropska komisija jih deli na štiri glavna področja:

- kmetijstvo in ribištvo;
- predelovalna industrija/storitve;
- premogovništvo;
- transport.

Podrobneje bom predstavila pomoči v okviru predelovalne industrije oziroma storitev, ki so razvrščene v tri skupine, in sicer horizontalne, regionalne in sektorske pomoči.

1.3.1 Horizontalne pomoči

Horizontalne pomoči imajo manj negativen vpliv na konkurenco v primerjavi s sektorskimi pomočmi, saj so namenjene vsem podjetjem s težavami, ob tem pa izključujejo posamezne sektorje, za katere veljajo posebna sektorska pravila. S tem namenom Evropska komisija teži k usmerjanju pomoči k horizontalnim ciljem od sektorsko usmerjenih pomoči. V to skupino se uvrščajo pomoči, namenjene malim in srednjim podjetjem, pomoči za raziskave in razvoj, pomoči za zaposlovanje, usposabljanje, varovanje okolja, varčevanje z energijo ter reševanje in prestrukturiranje (Seliškar Kovač, 2002, str. 8).

Vrste raziskav in študij, ki so lahko predmet pomoči v okviru *raziskovanja in razvoja*, so:

- raziskave za doseganje napredka v znanosti in tehniki, vendar ne smejo imeti neposrednega vpliva na komercialne aktivnosti. Pomoč se lahko dodeli do 100 % višine stroškov, če so rezultati le-te dostopni po normalnih tržnih pogojih;
- industrijske raziskave za razvoj novih proizvodov, postopkov ali storitev ali pa le za izboljšanje že obstoječega proizvoda. Pomoč se lahko dodeli do višine 50 % stroškov projekta;
- predkonkurenčne razvojno-raziskovalne aktivnosti, ki so namenjene za prenos rezultatov industrijskih raziskav v oblikovanje novih, spremenjenih in izboljšanih proizvodov. Za tovrstne raziskave se dodeljuje pomoč do višine 25 % stroškov projekta;
- študije o tehnični izvedljivosti, ki so pogoj za izvedbo industrijske raziskave in predkonkurenčne razvojno-raziskovalne aktivnosti. Za študije, ki so pogoj za izvedbo industrijske raziskave, se dodeljuje pomoč do višine 75 % stroškov, v primeru, ko gre za

pogoj za izvedbo predkonkurenčne razvojno-raziskovalne aktivnosti, pa do višine 50 %. Pomoči v okviru varstva okolja so namenjene odpravi ali preprečevanju škode v okolju ali na naravnih virih ali spodbujanju učinkovite rabe naravnih virov. Do tovrstne pomoči niso upravičena podjetja, ki poslujejo v sektorju kmetijstva.

Pomoči se dodeljujejo za:

- prilagoditev novih obvezujočih okoljevarstvenih standardov Evropske unije, in sicer le malim in srednjim podjetjem do višine 15 % upravičenih stroškov in v obdobju treh let od sprejema standardov;
- izboljšanje varstva okolja, kar določajo obvezujoči standardi v Evropski uniji oziroma investicije v varstvo okolja v odsotnosti standardov. Velikim podjetjem se pomoč dodeli v višini do 30 % stroškov, malim in srednjim podjetjem pa do višine 40 % stroškov;
- varčevanje z energijo, hkratno proizvodnjo toplote in električne energije ter za obnovljive vire energije. Velika podjetja so upravičena do pomoči v višini do 40 %, mala in srednja podjetja pa do 50 %.

Če podjetje s svojim poslovanjem dodatno prispeva k varstvu okolja, se lahko dodeli dodatna pomoč, in sicer za pospeševanje okolju prijaznih oblik ravnanja z odpadki in pospeševanja varčevanja z energijo, za pospeševanje rabe obnovljivih virov energije in soproizvodnjo toplote in električne energije (Uradni list RS, št. 38/2003).

Pomoči za *reševanje in prestrukturiranje* se dodeljujejo za podjetja, ki so v težavah, kar pomeni, da podjetje ni zmožno s svojimi sredstvi zagotoviti pozitivno poslovanje in bi lahko ogrozilo lasten obstoj. Do teh pomoči niso upravičene novonastale družbe, družbe, nastale z likvidacijo prejšnje ter povezane družbe. Prav tako do pomoči za reševanje in prestrukturiranje niso upravičene družbe, ki delujejo v jeklarstvu in premogovništvu. Znesek pomoči ne sme presegati 10 mio EUR, vključno s pomočmi iz drugih shem (Uradni list RS, št. 38/2003) .

Pomoči, ki se dodeljujejo *malim in srednje velikim* podjetjem so namenjene predvsem za začetne investicije (v višini 15 % za mala in 7,5 % za srednja podjetja), svetovalne storitve (v višini 50 %) in udeležbe na sejnih in razstavah (v višini 50 %). Pri tem so izključena podjetja, ki poslujejo v sektorjih premogovništva, ladjedelstva, pomorskega prometa, kmetijstva in ribištva. Za podjetja v jeklarski industriji se lahko dodeli pomoč le za svetovalne storitve in udeležbo na sejnih in razstavah (Uradni list RS, št. 38/2003).

Na področju *zaposlovanja* lahko podjetje dobi pomoč za odpiranje nove zaposlitve ali ohranitev obstoječih delovnih mest. Izvzeta so podjetja v sektorju premogovništva, ladjedelništva in pomorskega prometa. Pomoč se lahko dodeli za zaposlovanje ljudi, ki še niso bili zaposleni, so ostali brez zaposlitve ali so v postopku izgubljanja zaposlitve. Upravičeni stroški so stroški bruto plač za obdobje dveh let, zaposlitve pa morajo biti ohranjene vsaj tri leta za velika oziroma dve leti za mala in srednja podjetja, po prejeti

pomoči. Ne glede na lokacijo in velikost so podjetja upravičena do pomoči za zaposlovanje invalidnih in drugih težje zaposljivih oseb (Uradni list RS, št. 38/2003).

Podjetja so upravičena tudi do pomoči za *usposabljanje*, in sicer za izobraževanje v obliki posebnega (teoretično in praktično znanje, ki je uporabljivo na sedanjem ali bodočem delovnem mestu) ali splošnega (znanje, ki je uporabljivo na sedanjem ali bodočem delovnem mestu in nudi kvalifikacije, ki so prenosljive na druga podjetja in dela, torej omogoča večjo možnost zaposlitve delavca) usposabljanja zaposlenih v podjetjih. Med te stroške sodijo:

- stroški inštruktorja,
- potni stroški inštruktorjev in tistih, ki se usposabljujejo,
- odpis instrumentov in opreme v skladu z obsegom uporabe za namen usposabljanja,
- stroški svetovanja v povezavi s projektom usposabljanja,
- stroški udeležencev usposabljanja do določene višine.

Pomoč za vzpodbujanje *kulture* in kulturne dediščine se dodeli, kadar gre za projekte, ki so pomembni za razvoj slovenske kulture. Pri tem mora priglasiatelj dokazati kulturno vsebino projektov (Uradni list RS, št. 38/2003).

1.3.2 Regionalne pomoči

Namen regionalnih pomoči je pospeševanje razvoja manj razvitih območij in se lahko dodeljuje za spodbujanje začetnih investicij, v posebnih primerih tudi za pomoč pri tekočem poslovanju. Do tovrstnih pomoči niso upravičena podjetja v sektorjih ribištva, kmetijstva, premogovništva in jeklarstva.

Pomoči za nematerialne investicije se lahko dodelijo podjetju, kadar se pridobljena sredstva uporabljajo izključno v podjetju, ki je prejelo sredstva, se amortizirajo, kupijo po tržnih pogojih in se v bilanci stanja podjetja izkazujejo najmanj pet let. Če je obseg investicijskega projekta višji od 50 mio evrov (ali višji od 15 mio evrov v primeru tekstilne in oblačilne industrije), intenzivnost pomoči pa je višja od 50 % dovoljene intenzivnosti za regionalne pomoči, je potrebno regionalne pomoči prigrasiti individualno. Prav tako je to potrebno storiti, če pomoč za odprtje ali ohranitev delovnega mesta presega 40.000 evrov (za tekstilno in oblačilno industrijo 30.000 evrov) ali če znesek pomoči presega 50 mio evrov (30 mio evrov v industriji motornih vozil in sintetičnih vlaken) (Uradni list RS, št. 38/2003).

V 49. členu Uredbe o namenih in pogojih za dodeljevanje državnih pomoči ter določitvi pristojnih ministrstev za upravljanje posameznih shem državnih pomoči so kot upravičeni stroški za namene regionalnih ciljev navedeni stroški začetnih investicij, ki so lahko namenjeni materialnim (zemljišča, oprema, zgradbe ipd.) ali nematerialnim investicijam (patenti, licence, know-how ipd.). Med upravičene stroške ne sodijo nakupi transportnih sredstev v transportnem sektorju. Upravičene stroške predstavljajo tudi stroški bruto plač za novoodprta delovna mesta, ki so povezana z investicijo za obdobje dveh let.

Za upravljanje shem pomoči na področju regionalnih ciljev je pristojno Ministrstvo za regionalni razvoj (Uradni list RS, št. 38/2003).

1.3.3 Sektorske pomoči

Sektorski cilji veljajo za posebne sektorje, kamor uvrščamo jeklarstvo, premogovništvo, kopenski transport, pomorski transport, letalski transport, ladjedelništvo, kmetijstvo in ribištvo ter nasedle investicije.

Na področju *jeklarstva* se pomoči, ki so namenjene za raziskave in razvoj, zaposlovanje in usposabljanje ter varstvo okolja lahko dodelijo v skladu s splošnimi horizontalnimi pravili. Pomoči malim in srednjim podjetjem v jeklarstvu se lahko dodelijo le za svetovanje in udeležbe na sejnih in razstavah. V tem sektorju so prepovedane pomoči za reševanje in prestrukturiranje ter regionalne pomoči.

54. člen Uradnega lista RS, št. 38/2003 pravi, da se lahko podjetjem v jeklarstvu pomoč dodeli tudi:

- za presežne delavce in predčasno upokojevanje delavcev, pod pogojem, da gre za delno ali popolno zaprtje jeklarskih obratov in podjetje še nikoli ni prejelo tovrstne pomoči. Pomoč pri tem ne sme presegati 50 % nastalih stroškov;
- za ukinitvev proizvodnje v podjetjih, ki so bila ustanovljena pred 1. januarjem 2002. Pomoč se lahko dodeli pod pogojem, da podjetje ni reorganiziralo proizvodnje ali obrata po 1. januarju 2002, da bo prenehalo s proizvodnjo v roku šestih mesecev po prejemu pomoči, da tovrstne pomoči še nikoli ni prejelo in da pomoč ne preseže preostale knjigovodske vrednosti premoženja obrata, ki se zapira;
- podjetjem iz prejšnje alineje, ki so nadzirani ali sami sebe nadzirajo pod pogoji, da je podjetje dejansko in pravno ločeno od povezanega podjetja vsaj 6 mesecev pred prejemanjem pomoči, njegovi finančni izkazi so revidirani ločeno od povezanega podjetja, njihovo zmanjšanje proizvodnih kapacitet pa mora biti dokazljivo in mora vplivati na celotno jeklarsko industrijo še pet let po zaprtju oziroma od zadnjega prejema pomoči.

Sektorska pravila na področju *premogovništva* veljajo za podjetja, ki se ukvarjajo s proizvodnjo premoga in lignita. Tako kot pri jeklarski industriji se pomoči za varstvo okolja, raziskave in razvoj ter usposabljanje dodeljujejo skladno z veljavnimi horizontalnimi pravili. In prav tako so prepovedane pomoči za reševanje, prestrukturiranje, zaposlovanje, majhna in srednja podjetja ter regionalne cilje (Uradni list RS, št. 38/2003).

Pravila *kopenskega transporta* veljajo za podjetja v železniškem, cestnem ali notranje-plovnem transportu. V tem sektorju veljajo vsa horizontalna in regionalna pravila, vendar se pomoč lahko dodeli tudi za nadomestitev stroškov, ki v podjetju nastanejo zaradi opravljanja obvezne javne službe, stroškov infrastrukture, pospeševanja raziskav in razvoja bolj ekonomičnih transportnih sistemov in tehnologij ter za nadomestitev dodatnih finančnih

bremen, ki pestijo podjetja v železniškem transportu (Uradni list RS, št. 38/2003).

Pravila *pomorskega prometa* se nanašajo na lastnike ladij in podjetja, ki opravljajo pomorski promet. Poleg horizontalnih in regionalnih pomoči se dodeljuje tudi pomoči za ladje, ki so vpisane v slovenski ladijski register, in sicer za socialno varnost zaposlenih, podporo posadki, naložbe v obnovo flote in nadomestila za obvezno opravljanje javnih storitev (Uradni list RS, št. 38/2003).

V okviru *letalskega prometa* se pomoči za varstvo okolja, raziskave in razvoj, majhna in srednje velika podjetja, zaposlovanje in usposabljanje dodelijo v skladu z veljavnimi pravili za horizontalne pomoči. Pomoč za reševanje in prestrukturiranje podjetij v sektorju letalskega transporta mora biti individualno priglašena komisiji, regionalna pomoč pa se lahko dodeli v skladu z regionalnimi pravili, z izjemo pomoči za tekoče poslovanje. Neposredno subvencioniranje zračnih poti za tekoče stroške poslovanja je dovoljeno le v primeru nadomestil za obveznosti opravljanja javnih storitev in pomoči socialne narave, namenjenih določenim kategorijam potnikov, če se takšna pomoč dodeli brez razlik glede na izvor storitev (Uradni list RS, št. 38/2003).

Pomoči za varstvo okolja in raziskave in razvoj v sektorju *ladjedelništva* se lahko dodelijo v skladu z veljavnimi pravili za horizontalne pomoči. Pomoči za majhna in srednje velika podjetja, zaposlovanje in usposabljanje v sektorju ladjedelništva so prepovedane, pomoči za reševanje in prestrukturiranje pa se lahko dodelijo v skladu s horizontalnimi pravili. Pri presoji združljivosti pomoči za prestrukturiranje morajo biti izpolnjeni še naslednji pogoji: gre za prvo pomoč za prestrukturiranje, pomoč se dodeli enkrat, kar velja tudi za vse pravne naslednike, gre za dokončno in nepreklicno zmanjšanje ladjedelniških zmogljivosti, zaprte ladjedelniške zmogljivosti so se redno uporabljale za izvajanje ladjedelništva, zaprte ladjedelniške zmogljivosti bodo ostale zaprte vsaj 10 let od datuma odobritve pomoči, če pa se le-te začno uporabljati za druge dejavnosti, nova dejavnost ne sme biti povezana z ladjedelništvom (Uradni list RS, št. 38/2003).

Pomoč v *kmetijstvu* mora prispevati k razvoju določenih ekonomskih aktivnosti ali podeželja in biti v skladu z ukrepi skupne kmetijske politike. Pomoči za raziskave in razvoj, reševanje in prestrukturiranje, zaposlovanje in usposabljanje v sektorju kmetijstva se lahko dodelijo v skladu z veljavnimi pravili za horizontalne pomoči. Pomoči za majhna in srednje velika podjetja, varstvo okolja in regionalne pomoči so v sektorju kmetijstva prepovedane (Uradni list RS, št. 38/2003).

Pomoč *ribištvu* mora spodbujati razvoj in prilagoditev ribiške industrije, pri tem se pomoči za raziskave in razvoj, varstvo okolja, reševanje in prestrukturiranje, zaposlovanje in usposabljanje lahko dodelijo v skladu z veljavnimi pravili za horizontalne pomoči. Pomoči za majhna in srednje velika podjetja ter regionalne pomoči v sektorju ribištva so prepovedane (Uradni list RS, št. 38/2003).

2 DRŽAVNE POMOČI V EVROPSKI UNIJI

V Evropski uniji je obseg državnih pomoči omejen, prav tako je določena tudi struktura. O velikosti teh deležev govorijo letna poročila. O tem, katere ukrepe bo začela izvajati posamezna članica EU, mora biti obveščena Evropska komisija. Tako jo je država članica dolžna obvestiti o vsakršni obliki pomoči, prav tako o njeni spremembi v primeru, ko je višina sredstev zrasla za več kot 20 %. Potem, ko je država članica predložila ukrepe, jih mora Evropska komisija potrditi, preden jih začne izvajati. Izjeme pri tem so pomoči, ki se dodeljujejo po načelu »de minimis«, ki ga bom podrobneje predstavila v nadaljevanju naloge.

2.1 OBSEG IN STRUKTURA DRŽAVNIH POMOČI V EU

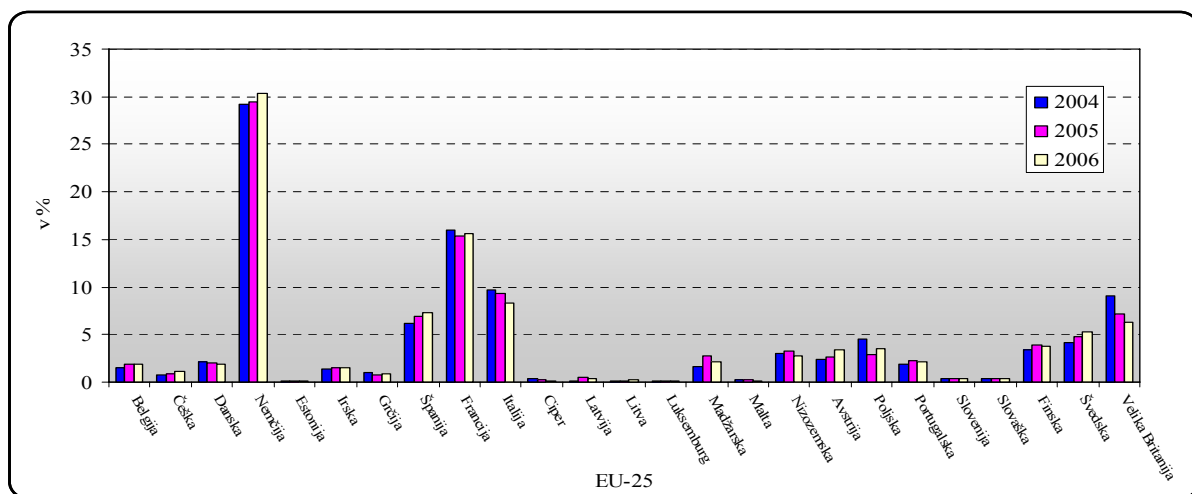
Do leta 1998 je o dodeljevanju državnih pomoči v državah EU (z izjemo pomoči po pravilu »de minimis«) samostojno odločala Evropska komisija, od tega leta dalje pa obstajajo skupinske izjeme, ki jih ni potrebno več najavljati (Murn, 2000, str. 24). Sem sodijo:

- horizontalni cilji, ki zajemajo pomoči malim in srednje velikim podjetjem, za raziskave in razvoj, varstvo okolja, zaposlovanje ter usposabljanje in
- regionalne pomoči v primeru, kadar se dodeljujejo skladno z regionalnimi mapami, ki jih pred tem potrdi Evropska komisija.

V letu 2006 je bilo v Evropski uniji dodeljenih za 67 milijard evrov državnih pomoči. Tukaj so vštete državne pomoči, namenjene industriji in storitvam, premogovništvu, kmetijstvu, ribištvu ter transportu, pri katerem je izvzet železniški promet. V absolutnem znesku je največ pomoči prejela Nemčija (20 mrd EUR), sledijo ji Francija (10 mrd EUR), Italija (5,5 mrd EUR), Španija (5 mrd EUR) in Velika Britanija (4 mrd EUR). Na sliki 1 lahko vidimo deleže državnih pomoči v obdobju 2004-2006 v posameznih državah.

Od vseh pomoči je bilo kar 44 mrd EUR namenjenih za pomoč industriji in storitvam, 16,6 mrd EUR kmetijstvu in ribištvu, 3,5 mrd za premogovništvo, 2,2 mrd EUR za transport (brez železnic) in 0,6 mrd EUR za ostale sektorje (State aid Scoreboard, 2007, str. 8).

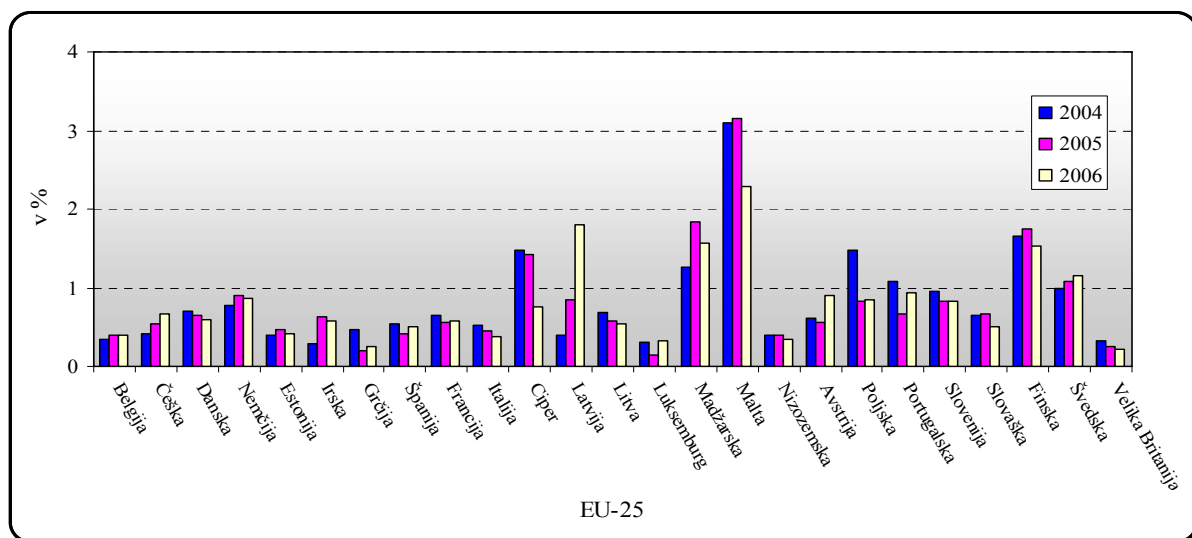
Slika 1: Delež državnih pomoči po državah v celotni strukturi državnih pomoči v EU-25 v obdobju 2004-2006

Vir: Podatki iz State aid Scoreboard, 2007.

Podatki Evropske komisije, ki jih lahko vidimo na sliki 2, kažejo, da je bila v obdobju 2004-2006 Slovenija v zgornji polovici med državami EU-25 po deležu državnih pomoči v BDP. Najvišje deleže v letu 2006 so imele Malta, Madžarska, Latvija, Finska, Ciper in Švedska. Švedska večino državnih pomoči namenja za varstvo okolja in učinkovito rabo energije, na Madžarskem, Cipru in Malti državne pomoči predstavljajo predvsem ukrepe tranzicije, ki so časovno omejeni. Delež državnih pomoči v BDP kaže splošno ekonomsko situacijo v posamezni državi. Pri primerjavi je potrebno upoštevati večletno obdobje, saj lahko države z relativno visoko gospodarsko rastjo prikažejo nizek delež državnih pomoči v BDP za posamezno leto.

Slika 2: Delež državnih pomoči v BDP brez železniškega prometa v obdobju 2004-2006

Vir: Podatki iz State aid as a percentage of GDP 2006.

¹ EU-25 – EU s 25 članicami v obdobju 1. maj 2004 – 1. januar 2007. Članice EU-25: Belgija, Češka, Danska, Nemčija, Estonija, Irska, Grčija, Španija, Francija, Italija, Ciper, Latvija, Litva, Luksemburg, Madžarska, Malta, Nizozemska, Avstrija, Poljska, Portugalska, Slovenija, Slovaška, Finska, Švedska in Velika Britanija.

2.2 PRAVILA O DODELJEVANJU DRŽAVNIH POMOČI V EU

Dodeljevanje državnih pomoči ima tako pozitivne kot negativne učinke na gospodarstvo, saj le-te proizvajalcem onemogočajo najučinkovitejšo alokacijo resursov in na ta način izkrivljajo njihovo konkurenco. Vse to zmanjšuje ekonomsko učinkovitost gospodarstev držav članic in Evropske unije kot celotne skupnosti. Potrebno je namreč zagotoviti prosto konkurenco in v ta namen so se v Evropski uniji oblikovala pravila o dodeljevanju državnih pomoči.

Pravno podlago za politiko državnih pomoči predstavljata Pogodba Evropske skupnosti (ang. *EC Treaty*) – PES, ki je bila sprejeta leta 1957 in Pogodba Evropske skupnosti za jeklo in premog (ang. *ESCS Treaty*), ki je bila podpisana leta 1951. Pogodbi narekujeta osnovna izhodišča o državnih pomočeh, pravila pa so se oblikovala postopoma in se še vedno nadgrajujejo. V prvem odstavku 87. člena Pogodbe Evropske skupnosti (v nadaljevanju PES) je opisana osnovna opredelitev državnih pomoči, ki pravi, da je državna pomoč nezdržljiva s skupnim trgom, kadar je dodeljena iz državnih virov in izkrivlja konkurenco ali grozi, da jo bo izkrivila z dajanjem prednosti določenim podjetjem ali proizvodnji določenih dobrin in s tem negativno vpliva na trgovino med državami članicami (Murn, 2001, str. 11).

Kot sem že omenila, so se v okviru PES vrsto let oblikovala pravila, ki so združena v štiri skupine. V okviru teh skupin so oblikovane kategorije, znotraj posameznih kategorij pa lahko zasledimo namene za dodeljevanje pomoči. Največkrat so te pomoči namenjene investicijam (v zemljišča, opremo, zgradbe ipd.), reševanju socialnih problemov in pokrivanju posebnih stroškov, kot so svetovanje, usposabljanje, promocije ... V kategoriji regionalnih državnih pomoči in pri nekaterih pomočeh posebnim sektorjem so izjemoma dovoljene tudi pomoči za redno delovanje oziroma pokrivanje tekočih izgub (Murn, 2001, str. 11).

V splošnem ločimo tri skupine pravil, ki jih morajo države članice upoštevati pri njihovem dodeljevanju. To so horizontalna pravila, regionalna pravila in pravila za posebne sektorske pomoči (Murn, 2001, str. 14).

Horizontalna pravila opisujejo stališče Evropske komisije glede pomoči, ki so namenjene spodbujanju posameznih gospodarskih aktivnosti, ki imajo težave. Ta izključujejo nekatere sektorje, saj zanje veljajo posebna sektorska pravila, ki jih bom opisala v nadaljevanju. Njihova veljavnost je omejena s časom in se spreminjajo glede na spremembe stališč Evropske komisije in spremembe v ekonomskem razvoju Evropske unije. V okviru horizontalnih pravil veljajo kategorije državnih pomoči, ki sem jih predstavila v poglavju 1.3.1.

Regionalna pravila opredeljujejo dodeljevanje pomoči na podlagi regionalnih kriterijev. S tovrstnimi pomočmi vzpodbujajo podjetja na manj razvitih območjih, vendar teh pomoči ne smejo biti deležna podjetja, ki nimajo pomembnega vpliva pri razvijanju območja, v katerem delujejo. Pod to skupino uvrščamo regionalno kategorijo državnih pomoči, ki je sestavljena iz

dveh delov. Prvi del zajema državne pomoči manj razvitim regijam v Evropi na nivoju nomenklature teritorialnih statističnih enot (NUTS II) in ravnijo pod 75 % bruto domačega proizvoda po kupni moči na prebivalca v evropskem merilu. Drugi del pokriva manj razvite regije z nacionalnega vidika na podlagi nomenklature NUTS III. Regionalne pomoči je dovoljeno dodeliti za namene začetnih investicij, odpiranja novih delovnih mest, le redko tudi za pokrivanje tekočih izgub.

Pravila za sektorske pomoči opredeljujejo politiko Evropske unije pri razvoju izbranih sektorjev. Gre za dodeljevanje pomoči sektorjem, ki se soočajo s posebnimi težavami, vendar je potrebno zagotoviti, da povzročeno izkrivljanje konkurence ne bo v nasprotju s skupnimi interesi in cilji Evropske skupnosti (Polšak, 2003, str. 19). Evropska komisija lahko dodeli pomoči posebnim sektorjem pod naslednjimi pogoji:

- pomoči morajo biti omejene na posamezne primere, glede na položaj, v katerem se sektor nahaja,
- pomoči so dovoljene, dokler si prejemnik pomoči ne opomore,
- pomoči se dodeljujejo za krajša časovna obdobja, če pa so dodeljene za daljše časovno obdobje, se mora višina pomoči postopno zmanjševati,
- višina dodeljene pomoči mora biti v sorazmerju s problemom, ki ga rešuje,
- reševanje problemov ene države ne sme negativno vplivati na drugo državo članico.

V okviru pomoči, namenjenih posebnim sektorjem, so se oblikovale posebne kategorije pomoči za predelovalno industrijo, kjer obstaja visoka stopnja konkurence (npr. industrija motornih vozil in industrija sintetičnih vlaken) ali kjer so industrije v krizi (npr. ladjedelništvo in jeklarstvo) (Murn, 2001, str. 14). Ostale sektorske kategorije pomoči so predstavljene v poglavju 1.3.3.

Pravilo »de minimis« je posebno pravilo, ki ga je leta 1992 z namenom odpravljanja administrativnih težav malim in srednjim podjetjem, sprejela Evropska komisija. Na podlagi že napisanih pravil lahko ugotovimo, da je dodeljevanje državnih pomoči zapleten in dolgotrajen postopek. To pravilo določa višino zneska, pod katerim določila iz 87. člena pogodbe PES ne veljajo, kar pomeni, da se teh pomoči ne obravnava kot državne pomoči in jih ni potrebno priglasiti Evropski komisiji ter zanje pridobiti dovoljenja.

Višina pomoči, ki jo lahko posamezno podjetje prejme v treh obračunskih letih, znaša 200.000 evrov. Obdobje treh let se šteje od prve dodelitve tovrstne pomoči ob upoštevanju davčnih let, ki veljajo za podjetje v posamezni državi članici. Skupna pomoč za posamezno podjetje, ki deluje v cestnoprometnem sektorju, ne sme presegati 100.000 evrov v katerem koli obdobju treh proračunskih let. Države članice, ki dodeljujejo pomoči po pravilu »de minimis«, so dolžne obvestiti podjetja, da so njihove pomoči »de minimis«. Poleg tega morajo preveriti njihove pomoči »de minimis« iz preteklih let, da ne bi prišlo do prekoračitve zneska (Jean Vodopivec, 2007, str. 14).

V Priročniku o pravilih skupnosti o državnih pomočeh (2007, str. 14) navajajo kriterije, ki jih morajo izpolnjevati pomoči, da zanje veljajo pravila »de minimis«.

- Zgornja meja pomoči običajno znaša 200.000 EUR v katerem koli obdobju treh davčnih let. To obdobje je premično, zato je potrebno za vsako novo dotacijo določiti skupni znesek pomoči »de minimis«, dodeljene v treh zaporednih davčnih letih.
- Zgornja meja se uporablja za skupni znesek celotne javne pomoči, ki se šteje za pomoč »de minimis«, kar ne vpliva na pridobivanje ostalih pomoči po shemah, ki jih odobri Komisija.
- Zgornja meja se uporablja za vse sheme pomoči, ne glede na njihovo obliko in cilj. Edina oblika pomoči, za katero se pravilo ne uporablja, je izvozna pomoč.
- Uredba se uporablja le za pomoči, pri katerih je mogoče vnaprej določiti bruto ekvivalent dotacije brez potrebe po izvajanju ocene tveganja.

Pomoči po načelu »de minimis« se ne dodeljujejo podjetjem, ki delujejo v ribiškem in ribogojemskem sektorju, za primarne proizvodnje kmetijskih proizvodov, predelave in trženje kmetijskih proizvodov in podjetjem v sektorju premogovništva. Kot sem že omenila, se tovrstnih pomoči ne dodeljuje za izvozne storitve v tretje države, prav tako so izjeme pomoči, ki so povezane s prednostjo rabe domačega blaga pred rabo uvoženega, pomoči za nabavo tovornih vozil in pomoči, dodeljene podjetjem, ki so v težavah (Jean Vodopivec, 2007, str. 14).

2.3 PREDPRISTOPNE POMOČI

Širitev je prav gotovo ena izmed glavnih prioritet Evropske unije. Ker obstajajo med državami, ki želijo postati njene članice, velike razlike, zlasti na gospodarskem in socialnem področju, je Evropska unija oblikovala poseben finančni instrument, ki je namenjen lažjemu in učinkovitejšemu pripravljanju držav na članstvo v Uniji. Pomemben razlog za t. i. predpristopno pomoč je prav gotovo tudi zagotavljanje večjega gospodarskega potenciala Evropske unije (Mrak, 2004, str. 114).

V nadaljevanju naloge bom podrobneje opisala tri finančne instrumente, ki jih Evropska unija izvaja kot pomoč državam, ki se pripravljajo na vstop.

2.3.1 PHARE²

Program je bil ustanovljen leta 1989 z namenom pomoči poljskemu in madžarskemu gospodarstvu. V kasnejših letih se je razširil tudi v nekdanje komunistične države srednje in vzhodne Evrope kot podpora za vzpostavljanje demokracije in tržnega gospodarstva. Tako je postal pomemben instrument predpristopne pomoči, katerega osrednja funkcija je posodobitev administrativne usposobljenosti držav članic za učinkovitejše izvajanje evropske zakonodaje.

² PHARE – Poland and Hungary Action for Restructuring of the Economy.

Gre za pomoč pri izboljšanju institucij, administracije in javnih podjetij (Mrak, 2004, str. 117).

Program PHARE temelji na dveh osrednjih nalogah (Mrak, 2004, str. 120).

- *Institucionalne naložbe*: država, ki namerava postati članica EU, mora sprejeti zahteve pravnega reda EU in tako okrepiti institucionalne in administrativne usposobljenosti držav pri odpravljanju težav na državni, regionalni in lokalni ravni. Pri tem program nudi podporo pri strukturnem in strateškem razvoju, prav tako tudi pri razvijanju človeških virov. V okviru izgradenj institucij je potrebno izpostaviti medinstitucionalno sodelovanje (ang. *twinning*), saj se tako potrebna znanja in izkušnje prenašajo iz držav članic na države kandidatke.
- *Finančne naložbe*: finančne naložbe, ki so namenjene usklajevanju pravnih predpisov z EU, imajo dva poglobitna cilja, in sicer podpora državam kandidatkam pri prilagajanju podjetij in javne infrastrukture (predvsem konkurenca, energetika in okolje) standardom EU ter povečanje ekonomske in socialne kohezije. Tovrstna pomoč je tako namenjena krepitvi tržnega gospodarstva in vzpostavitvi mehanizmov na področju konkurence (Mrak, 2004, str. 120).

Ker morajo biti države kandidatke primerljive z ostalimi članicami Unije, morajo povečati svojo konkurenčnost in prilagoditi infrastrukturo skupnim standardom. Pomoč PHARE se pri tem usmerja predvsem na naslednji področji:

- naložbe v regulativno strukturo: gre za usklajevanje z normami in standardi EU ter
- naložbe v gospodarsko in socialno kohezijo, ki vključujejo tudi spremembe na pomembnih gospodarskih področjih.

2.3.2 ISPA³

Program ISPA je prav tako začel delovati leta 2000, kot program SAPARD, ki ga bom podrobneje opisala v naslednji točki. Zgrajen je bil po zgledu kohezijskega sklada, ki finančno podporo namenja manj razvitim državam članicam EU z namenom izboljšanja prometne in okoljske infrastrukture. Namen programa ISPA je torej seznaniti države kandidatke o delovanju EU na področju varovanja okolja in prometne infrastrukture.

EU v okviru tega programa financira večje projekte, vrednost teh sredstev pa je precej velika, saj lahko doseže do 75 % vrednosti projektov. Gre za program, ki ponuja nepovratna sredstva za projekte s področja transportnih mrež, kakovosti zraka in gospodarjenja z vodami. Tako veliko finančnih sredstev se namenja za tovrstne pomoči, ker je danes zelo pomembna okoljska ozaveščenost in povezanost evropskih držav (Mrak, 2004, str. 127).

³ ISPA – Instrument strukturne politike za področje transporta in okolja.

Višina sredstev, ki jih lahko posamezna kandidatka prejme, je odvisna od raznih kriterijev, kot so število prebivalcev, BDP na prebivalca in površina državnega ozemlja.

2.3.3 SAPARD⁴

Kot sem že omenila, program obstaja od leta 2000, in sicer kot predpristopna pomoč na področju kmetijstva in podeželskega razvoja. V okviru tega programa se države kandidatke pripravljajo na skupno kmetijsko politiko, ki velja v EU. Evropska komisija nadzoruje sredstva šele po končanem projektu, ne pa pred pričetkom njegovega izvajanja, kot je značilno za programa PHARE in ISPA.

Področja, ki jih pokriva omenjeni program, so zlasti:

- investicije v kmetijstvo,
- živilska industrija,
- podeželska infrastruktura ter
- ostale aktivnosti, ki predstavljajo dohodek.

Meritve, ki se izvajajo v okviru programa, se nanašajo predvsem na kvaliteto hrane, zaščito potrošnikov in razvoj kmetijstva. Njihovi rezultati naj bi kazali, kako je posamezna država pripravljena na vstop v Unijo.

Sredstva SAPARD-a se dodeljujejo le do sprejetja v Evropsko unijo in so odvisna od kmečkega prebivalstva kandidatke, kmetijskih površin, BDP na prebivalca (izražen s kupno močjo) ter geografskega območja države.

2.4 OSTALE POMOČI EVROPSKE UNIJE

2.4.1 Kohezijski sklad

Kohezijska politika⁵ pomeni združenje razvojnih aktivnosti, programov in ukrepov države, lokalnih skupnosti in drugih nosilcev organiziranih interesov na regionalnih področjih, ki jih financira in koordinira Evropska unija in je namenjen doseganju razvojnih ciljev ob hkratnem upoštevanju skladnega regionalnega razvoja. Cilj politike je čim bolj zmanjšati gospodarske in socialne neenakosti med različnimi regijami v Skupnosti.

Kljub temu da Evropska unija predstavlja eno izmed bolj potencialnih ekonomskih področij, med njenimi članicami obstajajo precejšnje socialne in gospodarske razlike. Nanje kaže relativno bogastvo posamezne države, ki je izražen v bruto domačem proizvodu (v nadaljevanju BDP). V tovrstni primerjavi je potrebno primerjati razlike v kupni moči

⁴ SAPARD – Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development.

⁵ Izraz kohezijska politika se v praksi pogosto zamenjuje z izrazoma regionalna ali strukturna politika.

dohodkov posameznih regij zaradi razlik v cenah med regijami. BDP tako merimo z metodo paritet kupne moči⁶ (Mrak, 2004, str. 29).

Ker nimajo vsi prebivalci EU enakih možnosti za uspeh, zaposlovanje, ustvarjanje in spodbujanje konkurence ter investicije - predvsem zaradi razvitosti regij, države članice izvajajo evropsko regionalno politiko, ki je financirana s strani evropskih skladov (Strukturni in Kohezijski sklad). EU ni zadolžena le za finančno podporo, ampak preko kohezijske politike uveljavlja svoje poglede na načrtovan razvoj na lokalni ravni, kar vodi v doseganje ciljev skupnega trga ter ekonomske in monetarne unije (Mrak, 2004, str. 29).

Kohezijski sklad je poseben solidarnostni sklad, ki je bil oblikovan leta 1993 z Maastrichtsko pogodbo za pomoč najmanj razvitim državam članicam (od 1. 5. 2004 Grčija, Portugalska, Španija, Ciper, Češka, Estonija, Madžarska, Latvija, Litva, Malta, Poljska, Slovaška in Slovenija). Gre za finančno podporo večjim projektom, ki so namenjeni za izboljšanje okolja in razvoja transportne infrastrukture v državah z BDP-jem na prebivalca, nižjim od 90 % povprečja EU. Razdelitev sredstev se opravi na podlagi števila prebivalcev in BDP na prebivalca, pri čemer se upošteva povečanje državne blaginje v preteklem obdobju ter velikosti države (Mrak, 2004, str. 43).

V obdobju 2007-2013 sredstva za kohezijsko politiko namenjajo le trije skladi: Evropski sklad za regionalni razvoj (ESSR), Evropski socialni sklad (ESS) in kohezijski skladi. V letih 2000-2006 sta pri tej politiki sodelovala še Finančni instrument za usmerjanje ribištva in Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad.

Kohezijski sklad deluje na podlagi naslednjih načel (Murn, 2001, str. 11):

- **projektno financiranje**, pri čemer gre za večje projekte oziroma dele projektov, ki delujejo v okviru infrastrukture, in okoljske projekte. Le-te mora odobriti Evropska komisija;
- **nekompatibilnost pomoči**, ki pomeni, da se isti projekt ne sme hkrati financirati iz sredstev strukturnih in kohezijskih skladov;
- **pogojenost pomoči** v primeru, ko ima država presežni deficit, tj. nad 3 % BDP, se lahko pomoč iz kohezijskega sklada prekine;
- **partnerstvo**, pri čemer mora v postopku sestavljanja seznama projektov veljati pravilo čim širšega konsenza med vsemi pristojnimi organi na nacionalni in evropski ravni;
- **sofinanciranje**, ki pomeni, da se sredstva kohezijskega sklada aktivirajo šele ob sofinanciranju projektov v javnem in privatnem sektorju.

⁶ Pariteta kupne moči pomeni izražanje BDP različnih držav s skupnim imenovalcem, kar omogoča mednarodne primerjave. Tudi po uvedbi evra je še vedno potrebno izračunavati PKM (pariteto kupne moči), saj ima evro različno kupno moč v posameznih državah evroobmočja.

Evropska komisija je 18. junija 2007 Sloveniji, kot trinajsti izmed držav članic EU, potrdila Nacionalni strateški referenčni okvir 2007-2013 (v nadaljevanju NSRO)⁷, v katerem so opredeljeni tudi trije operativni programi, ki predstavljajo podlago za črpanje sredstev:

- Operativni program krepitve regionalnih razvojnih potencialov za obdobje 2007-2013 (OP RR), v okviru katerega je na razpolago 1.710 mio EUR,
- Operativni program razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013 (OP ESS), v katerem je na razpolago 756 mio EUR in
- Operativni program razvoja okoljske in prometne infrastrukture za obdobje 2007-2013 (OP ROPI), v okviru katerega je na razpolago 1.653 mio EUR.

V okviru NSRO so strateške naloge Slovenije predvsem spodbujanje podjetništva, inovacij in tehnološkega razvoja, izboljšanje izobraževalnega sistema, usposabljanja ter raziskav in razvojnih dejavnosti. Eden izmed ciljev je tudi zagotavljanje fleksibilnosti ter gotovosti zaposlitve, kar bi dosegli z ustvarjanjem delovnih mest in spodbujanjem socialne vključenosti. S trajno mobilnostjo bi zagotavljali možnosti za gospodarsko rast in s tem izboljševali kakovost okolja.

Poleg navedenih programov bo Slovenija v omenjenem finančnem obdobju izvajala tudi operativne programe cilja »evropsko teritorialno sodelovanje« ESSR, v okviru katerih bo sodelovala z Avstrijo, Italijo, Madžarsko in Hrvaško v okviru Jadranske pobude (Strukturni skladi in kohezijski sklad v Sloveniji v novi finančni perspektivi 2007-2013, 2007, str. 3).

2.4.2 Evropska investicijska banka (EIB)

Evropska investicijska banka ima v strukturni politiki pomembno vlogo, saj je njena naloga, da v interesu Skupnosti prispeva k uravnoteženemu in nemotenemu razvoju skupnega trga, pri čemer ima dostop do trga kapitala in uporablja lastna sredstva. Finančno pomoč ponuja v naslednjih oblikah:

- posojila in ostale oblike delnega financiranja investicij,
- globalna posojila,
- delno financiranje tehnične podpore in študij za pripravo izvedbe projekta,
- garancije.

Po Butali (Butala, 2006, str. 22) EIB nudi posojila za naslednje namene, pri katerih financira do 50 % stroškov projekta:

- energetske infrastrukture,
- varovanja okolja,
- izgradnje telekomunikacijskih omrežij,
- pomoči MSP,
- investicij v zdravstvo, izobraževanje, industrijo in storitve.

⁷ NSRO je dokument razvojnega načrtovanja, ki zagotavlja usklajenost pomoči skladov s kohezijsko politiko. Prav tako pa predstavlja podlago za pripravo operativnih programov v okviru skladov kohezijske politike.

2.4.3 Evropski investicijski sklad (EIS)

Evropski investicijski sklad je finančna agencija, ki je bila ustanovljena leta 1994 kot skupna naložba treh delničarjev: Evropske investicijske banke, Evropske komisije in drugih evropskih finančnih institucij. Njena poglobitna naloga je financiranje srednjih in dolgoročnih investicij na področju transportnega omrežja ter izboljšanje finančnih virov malih in srednje velikih podjetij (Stojanovska, 2003, str. 15).

EIS deluje na dveh področjih:

- tvegani kapital: kapitalske naložbe v sklade tveganega kapitala za podporo MSP, zlasti za novoustanovljena in tehnološko usmerjena podjetja;
- garancije: kritje bančnih posojil za finančne institucije.

Evropski investicijski sklad ne investira neposredno, kar pomeni, da deluje preko finančnih posrednikov. Prav tako ni posojilna institucija, zato ne sme zagotavljati in upravljati denarnih pomoči ali subvencij.

3 DRŽAVNE POMOČI V SLOVENIJI

Državne pomoči so se v letih 2005 in 2006 občutno znižale v primerjavi z preteklimi leti. V absolutnem znesku so se leta 2006 sicer rahlo povišale, vendar na račun pomoči, ki so bile dodeljene po horizontalnih ciljih. Delež državnih pomoči v BDP je leta 2005 prvič padel pod 1 %, v letu 2006 pa se je še nekoliko znižal. V tem poglavju bom skušala prikazati obseg in strukturo državnih pomoči v Sloveniji v obdobju 2004-2006.

Tabela 1: Državne pomoči v Sloveniji v letih 2004, 2005 in 2006 v primerjavi z BDP, stroški države in zaposlenostjo

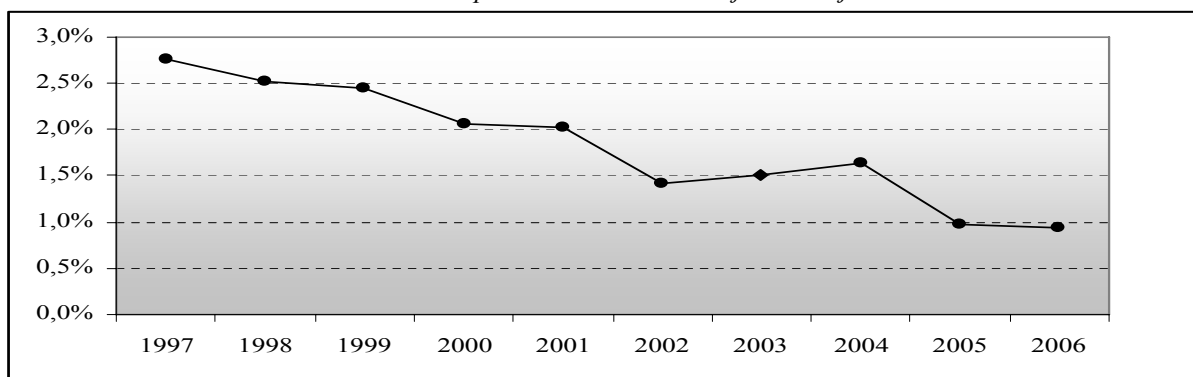
	Enota mere	2004	2005	2006
Državne pomoči	mio EUR	428,21	267,15	276,26
BDP	mio EUR	26.257,00	27.626,00	29.741,00
Delež državnih pomoči v BDP	%	1,63	0,97	0,93
Stroški države	mio EUR	11.590	12.276	13.209
Delež državnih pomoči v stroških države	%	3,70	2,18	2,09
Zaposlenost	število	807.490	813.100	824.839
Državne pomoči na zaposlenega	EUR	531,21	328,56	334,93
Državne pomoči na prebivalca	EUR	214,73	133,35	137,42

Vir: Deveto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji za leta 2004, 2005 in 2006, str. 11, tabela 1.

3.1 OBSEG DRŽAVNIH POMOČI V SLOVENIJI V OBDOBJU 2004-2006

Cilj Lizbonske strategije so zmanjšane in bolj orientirane državne pomoči. Torej lahko rečemo, da Slovenija sledi njenim ciljem. Leta 2006 je bilo v primerjavi z letom 2005 opazno rahlo povečanje državnih pomoči (3,4 %), če pa opazujemo trend iz obdobja 1997-2006, lahko opazimo upadanje (slika 3).

Slika 3: Delež državnih pomoči v BDP v Sloveniji v obdobju 1997-2006

Vir: Letna poročila o državnih pomočeh v Sloveniji od leta 1998-2006.

Državne pomoči so se leta 2006 v primerjavi z letom 2004 znižale na vseh ravneh, z izjemo pomoči malim in srednjim podjetjem, zaposlovanju, regionalnim ciljem in kulturi.

Kot sem omenila, lahko opazimo trend zmanjševanja deleža državnih pomoči v bruto domačem proizvodu v obdobju 1997-2006. Leta 1997 je delež znašal 2,76 %, torej se je leta 2006 v primerjavi z njim zmanjšal kar trikrat. V primerjavi s predhodnim letom so se državne pomoči povečale, in sicer na račun povečanja horizontalnih državnih pomoči. Pomoči, namenjene kmetijstvu in ribištvu, so se ponovno zmanjšale. Znižanje na tem področju je opazno zaradi spremenjene zakonodaje v prikazovanju državnih pomoči. V Evropski uniji se pomoči, ki so dodeljene na podlagi Skupne kmetijske politike (CAP), ne obravnavajo kot državne pomoči. Prav tako je na znižanje celotne strukture državnih pomoči vplivalo znižanje pomoči, ki so namenjene raziskavam in razvoju (znižale so se za 16,88 %).

Ostale pomoči so se v letu 2006 v primerjavi z letom 2005 zvišale. Med njimi so se najbolj povečale pomoči, namenjene malim in srednje velikim podjetjem, hkrati pa so dosegle najvišjo točko v zadnjih osmih letih. Povečale so se tudi pomoči, namenjene kulturi in usposabljanju, velik delež pa predstavljajo tudi pomoči, namenjene regionalnim ciljem, saj predstavljajo kar 16,61 % v celotni strukturi državnih pomoči (Deveto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji, 2007, str. 15).

3.2 STRUKTURA DRŽAVNIH POMOČI V SLOVENIJI V OBDOBJU 2004-2006

3.2.1 Kmetijstvo

V zadnjih letih se je pomen kmetijstva v strukturi bruto dodane vrednosti konstantno zmanjševal. Kmetijstvo namreč doživlja velike spremembe, ki so posledica podnebnih razmer. V splošnem lahko stanje v tem sektorju opišemo kot ugodno. Tudi vstop Slovenije v Evropsko unijo ni povzročil drastičnih sprememb, saj se trendi iz preteklosti nadaljujejo.

Kot sem že omenila, se med državne pomoči v kmetijstvu ne zajemajo pomoči, izplačane za ukrepe Skupne kmetijske politike, ki so financirane iz Evropskega kmetijskega usmerjevalnega in jamstvenega sklada. Mednje sodijo neposredna plačila, intervencijski ukrepi ter sofinancirani deleži plačil za ukrepe, ki se izvajajo v okviru Programa razvoja podeželja za obdobje 2004-2006, Enotnega programskega dokumenta in programa SAPARD.

Tabela 2: Primerjava državnih pomoči v kmetijstvu za leti 2005 in 2006

	Enota mere	2005	2006
Državne pomoči	mio EUR	102,20	88,23
Dodana vrednost	mio EUR	577,29	581,53
% državnih pomoči v dodani vrednosti v kmetijstvu	%	17,70	15,17
Zaposleni	število	38.621	38.139
Državne pomoči na zaposlenega	EUR	2.646	2.313

Vir: Deveto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji za leta 2004, 2005 in 2006, str. 33, tabela 10.

Državne pomoči, ki so namenjene kmetijstvu, predstavljajo največji delež v celotni strukturi državnih pomoči, poleg tega predstavljajo tudi največji delež državnih pomoči v dodani vrednosti.

Večina pomoči za kmetijstvo (več kot 99,9 %) je bilo v letih 2004-2006 dodeljenih z dotacijami, ostale so bile dodeljene z ugodnimi krediti (Deveto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji, 2007, str. 33).

3.2.2 Ribištvo

Državne pomoči ribištvu so namenjene razvoju in prilagoditvi ribiške industrije, kar brez njih pod normalnimi tržnimi pogoji ne bi bilo mogoče.

Iz tabele 4 je razvidno, da so se državne pomoči ribištvu leta 2006 v primerjavi z letom 2004 nekoliko povečale, čeprav še vedno predstavljajo zelo majhen delež (manj kot 0,1 %) v strukturi vseh državnih pomoči. Tudi v EU delež pomoči za razvoj ribištva ne presega 1 %. Največ pomoči so deležne Španija, Grčija in Nizozemska, kjer se delež giblje od 2 % do 5 %. Prav tako kot v kmetijstvu, so se kot državne pomoči v omenjenem obdobju dodeljevale predvsem dotacije (Deveto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji, 2007, str. 33).

Tabela 3: Državne pomoči v ribištvu v obdobju 2004-2006

	Enota mere	2004	2005	2006
Državne pomoči	mio EUR	0,02	0,20	0,08
Dodana vrednost	mio EUR	3,68	3,63	3,54
Delež državnih pomoči v dodani vrednosti sektorja	%	0,42	5,59	2,26
Zaposleni	število	205	244	224
Državne pomoči na zaposlenega	EUR	75,58	831,40	357,50

Vir: Deveto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji za leta 2004, 2005 in 2006, str. 33, tabela 11.

3.2.3 Industrija

Sektor industrija obsega približno polovico vseh dodeljenih državnih pomoči med vsemi sektorji. Vanj sodijo naslednje kategorije pomoči: raziskave in razvoj, varstvo okolja, reševanje in prestrukturiranje, mala in srednja podjetja, zaposlovanje, usposabljanje, varčevanje z energijo, jeklarstvo, transport, premogovništvo ter ostale storitve.

Iz tabele 5 lahko vidimo, da se je delež pomoči v letu 2005 in 2006 v primerjavi z letom 2004 znižal, vendar se je leta 2006 v primerjavi s predhodnim letom povečal in znašal 51 % v celotni strukturi pomoči. Tako se je delež državnih pomoči leta 2006 v primerjavi z letom 2005 povečal za okoli 15 %, v primerjavi z letom 2004 pa zmanjšal za okoli 36 %.

Delež državnih pomoči v dodani vrednosti se je leta 2006 v primerjavi s predhodnim letom povečal za 6,6 %. V Sloveniji imajo že vrsto let pomoči za horizontalne cilje prednost pred pomočmi za posebne sektorje. Izjema je bila leta 2004, ko je bilo za horizontalne cilje namenjenih zgolj 39,2 %.

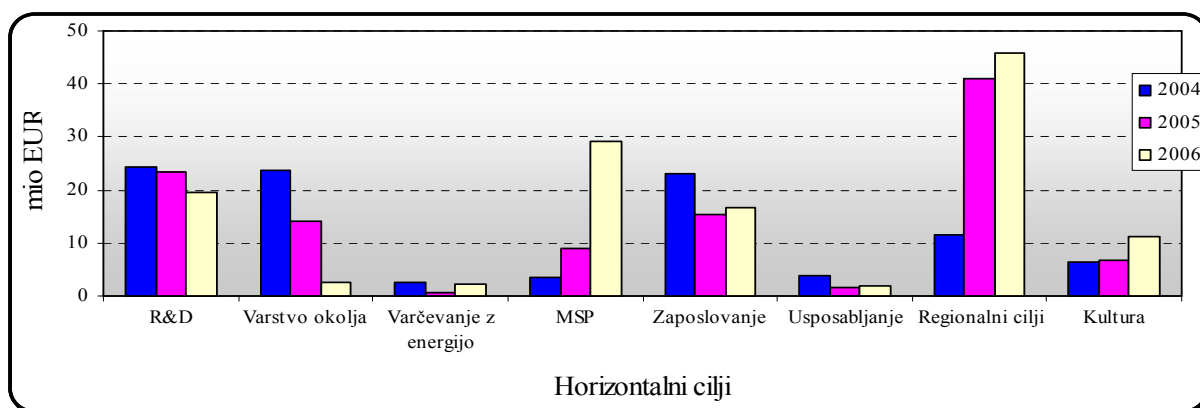
Tabela 4: Državne pomoči v industriji v obdobju 2004-2006

	Enota mere	2004	2005	2006
Industrija in storitve	mio EUR	222,21	123,61	142,06
Dodana vrednost	mio EUR	16.825,16	18.267,13	19.690,66
Delež državnih pomoči v dodani vrednosti tega sektorja	%	1,32	0,68	0,72
Zaposleni	število	582.294	587.201	603.508
Državne pomoči na zaposlenega	EUR	381,62	210,51	235,39

Vir: Deveto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji za leta 2004, 2005 in 2006, str. 21, tabela 4.

Na sliki 4 lahko vidimo, da so se v Sloveniji v obdobju od leta 2004 do 2006 zmanjševale pomoči, namenjene raziskavam in razvoju, varstvu okolja, zaposlovanju in usposabljanju. Iz leta v leto je več pomoči namenjenih malim in srednje velikim podjetjem, regionalnim ciljem in kulturi.

Slika 4: Struktura državnih pomoči po horizontalnih ciljih v letih 2004, 2005 in 2006 (v mio EUR)

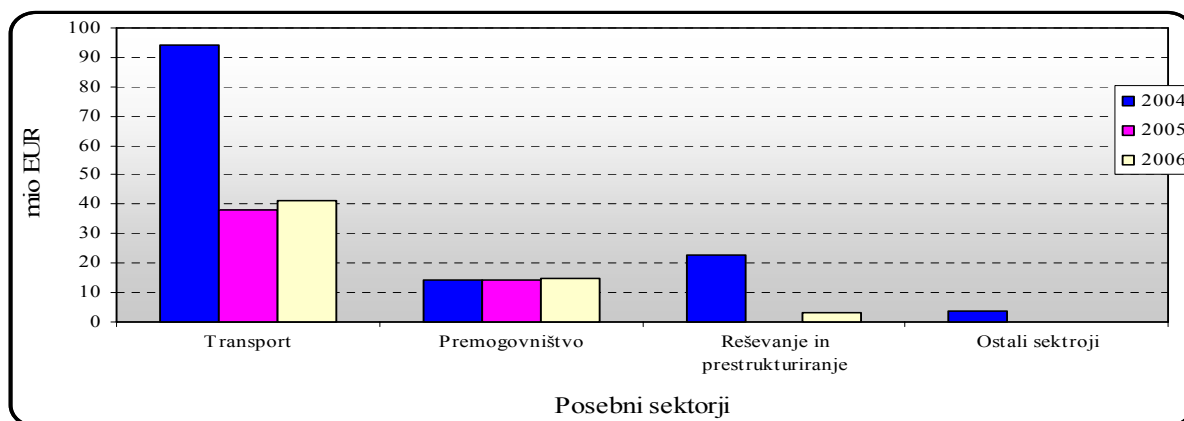
Vir: Deveto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji za leta 2004, 2005 in 2006, str. 27, slika 15.

Iz slike 5 je razvidno, da so v kategoriji pomoči za posebne sektorje leta 2006 največji delež dosegle pomoči za transport (železnice). Kljub znižanju teh pomoči za 43,6 % v primerjavi z letom 2004 je njihov delež v strukturi vseh pomoči, namenjenih posebnim sektorjem še vedno največji (69,8 %).

Za pomoči v premogovništvu je država leta 2006 namenila 25,1 % vseh pomoči v posebnih sektorjih, v absolutnih zneskih se te pomoči v letih 2004, 2005 in 2006 skorajda niso spremenile. Če primerjam celotno strukturo državnih pomoči v Sloveniji leta 2006, lahko ugotovim, da je bilo premogovništvu namenjenih le 5,36 % vseh pomoči. Te so bile namenjene prezaposlovanju rudarjev pri zapiranju rudnikov na podlagi individualne pomoči Program postopnega zapiranja rudnika Trbovlje Hrastnik.

Pomoči, namenjene reševanju in prestrukturiranju, v letu 2006 predstavljajo okoli 5 % vseh pomoči v posebnih sektorjih, kar je precej manj kot v letu 2004. V letu 2006 ostalim sektorjem, kamor uvrščamo predvsem pomoči za energetski sektor, ni bilo dodeljenih pomoči.

Slika 5: Struktura državnih pomoči, namenjenih posebnim sektorjem, v letih 2004, 2005 in 2006 (v mio EUR)

Vir: Deveto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji za leta 2004, 2005 in 2006, str. 29, tabela 7.

3.2.4 Državne pomoči po statističnih regijah

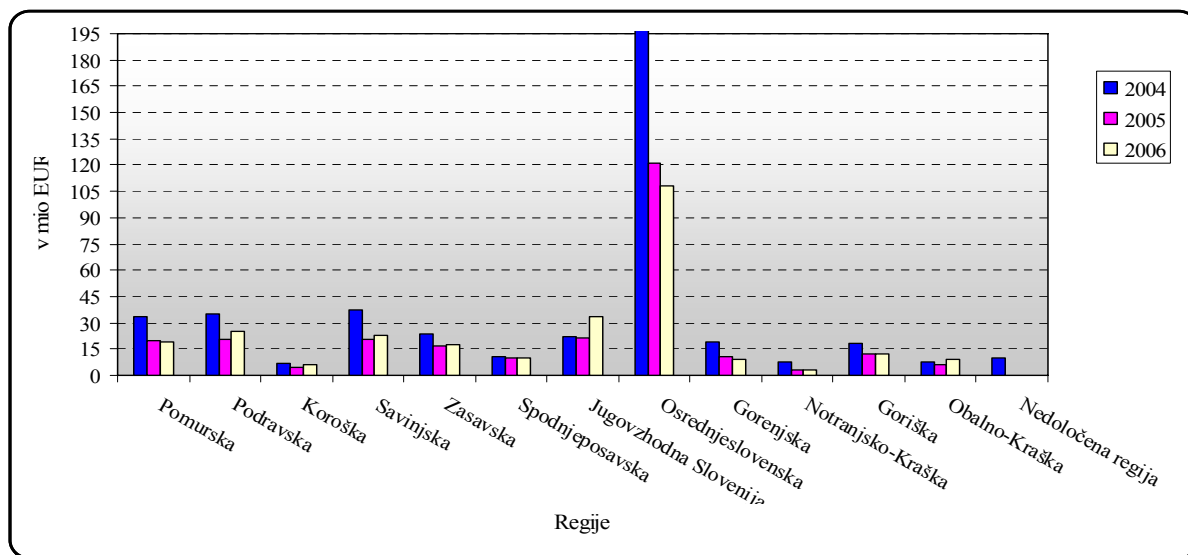
V tem poglavju bodo prikazane vse pomoči posameznih regij v vseh kategorijah. Podrobnejša porazdelitev po regijah za leta 2004, 2005 in 2006 je prikazana v prilogi 2.

Če primerjamo deleže državnih pomoči po regijah leta 2006 in 2005 ugotovimo, da so se državne pomoči najbolj povečale v Obalno-Kraški regiji (za okoli 61 %), in sicer na račun regionalnih pomoči. Pomoči v Jugovzhodni Sloveniji so se povečale za približno 56 %, predvsem zaradi pomoči, namenjenih malim in srednjim podjetjem ter regionalnih pomoči. Sledijo še Koroška, Podravska, Savinjska, Notranjsko-Kraška in Zasavska. Pomurska, Spodnjeposavska, Osrednjeslovenska, Gorenjska in Goriška so leta 2006 prejele manj pomoči kot leto prej.

Po podatkih iz Devetega poročila o državnih pomočeh je največji delež pomoči leta 2006 prejela Osrednjeslovenska regija, in sicer kar 39,27 % vseh pomoči. Naslednja, ki ji sledi, je Jugovzhodna regija s 33,27 %, nato še Podravska, Savinjska in Pomurska. Ostale regije so bile v tem letu deležne manj pomoči.

Na sliki 6 lahko vidimo, da so se v primerjavi s predhodnim letom v absolutnih zneskih državne pomoči najbolj znižale prav v Osrednjeslovenski regiji, zmanjšanja je bila deležna tudi Gorenjska regija (za 1,6 mio EUR). Povečale so se pomoči v Jugovzhodni Sloveniji (za 11,9 mio EUR), Podravski (5,1 mio EUR) in Obalno-Kraški regiji (za 3,6 mio EUR).

Slika 6: Državne pomoči po regijah v letih 2004, 2005 in 2006 (v mio EUR)

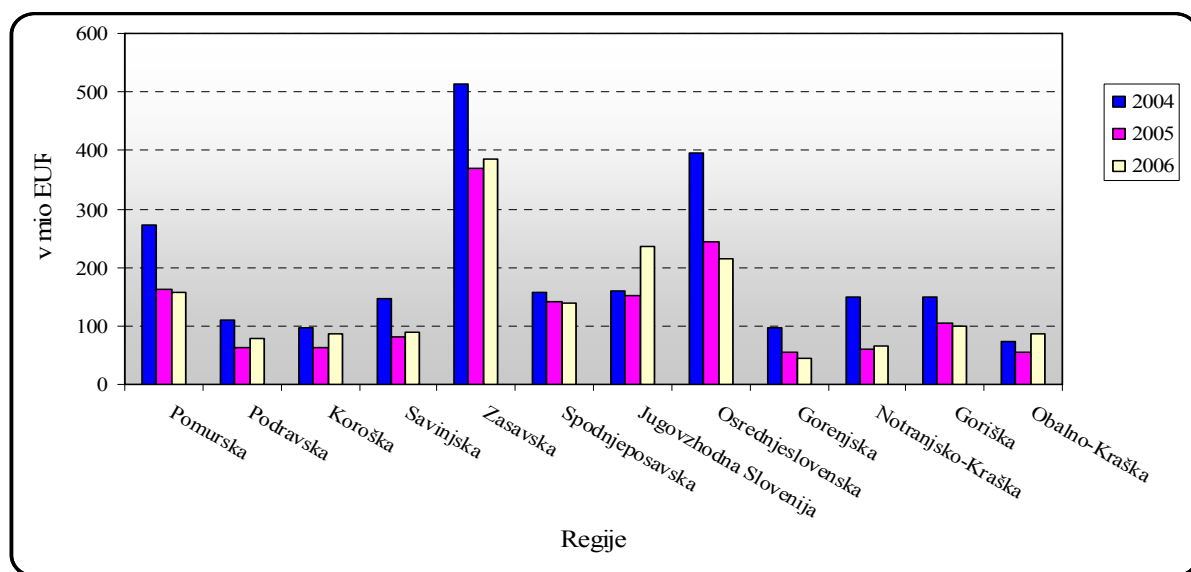

Vir: Deveto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji za leta 2004, 2005 in 2006, str. 59, tabela P5.

Če vključimo še število prebivalcev v posamezni regiji, dobimo nekoliko drugačno sliko. Leta 2006 je namreč povprečna višina državnih pomoči na prebivalca v Sloveniji znašala 116,64

EUR. Iz slike 7 lahko vidimo, da povprečna višina državnih pomoči v nekaterih regijah, kot so Zasavska, Jugovzhodna, Pomurska in Spodnjeposavska, krepko presega povprečje.

Slika 7: Povprečna višina dodeljenih državnih pomoči na prebivalca po regijah v obdobju 2002-2006 (v EUR)

Vir: Po podatkih iz Devetega poročila o državnih pomočeh v Sloveniji za leta 2004, 2005 in 2006 in SURS-a.

SKLEP

Namen moje zaključne naloge je bil predstaviti ureditev državnih pomoči v Evropski uniji in Sloveniji kot njeni polnopravni članici, ki je to postala 1. maja 2004.

V prvem poglavju sem predstavila državne pomoči v teoriji. Poleg osnovne opredelitve sem omenila tudi njihovo delitev glede na instrumente ter glede na namen in cilj.

Drugo poglavje vključuje državne pomoči na področju Evropske unije. Poglavje zajema obseg in strukturo državnih pomoči v obdobju 2004-2006, in sicer med državami, ki so bile članice EU-25 do 1. januarja 2007. Osredotočila sem se na prikaz deležev državnih pomoči teh držav v celotni strukturi pomoči Evropske unije. Med njimi je daleč pred vsemi Nemčija, ki je v letu 2006 dodelila preko 30 % vseh pomoči. Po primerjavi deležev državnih pomoči v BDP sem ugotovila, da so imele največji delež Malta, Madžarska, Finska in Ciper. V tem poglavju sem se naslonila tudi na pravila o dodeljevanju državnih pomoči, ki se razlikujejo glede na namen. Poleg teh poznamo tudi posebno pravilo »de minimis«. Države, ki želijo postati polnopravne članice Evropske unije, so prav tako deležne pomoči Skupnosti. Namen le-teh je lažje in učinkovitejše pripravljanje na vstop v Unijo. Tako sem se v svoji nalogi osredotočila tudi na finančne instrumente, ki jih Evropska unija pri tem uporablja.

Tretje, zadnje poglavje, vključuje državne pomoči na področju Slovenije. Na podlagi razpoložljivih podatkov sem predstavila trend državnih pomoči v obdobju 1997-2006. Ugotovila sem, da se njihov delež iz leta v leto zmanjšuje, poleg tega pa lahko trdim, da se je struktura državnih pomoči v Sloveniji v obdobju 2004-2006 spremenila v korist povečanja deleža horizontalnih pomoči, medtem ko se delež sektorskih pomoči znižuje. Leta 2004 so pomoči za posebne sektorje znašale 0,51 % vseh dodeljenih pomoči, že naslednje leto pa le 0,19 %. Delež horizontalnih pomoči je leta 2004 znašal 0,38 % vseh pomoči, leta 2005 se je povečal na 0,41 % in 2006 je znašal že 0,43 % v strukturi vseh pomoči. Vse to je dokaz, da Slovenija sledi ciljem Lizbonske strategije.

Lahko rečem, da so državne pomoči pomemben element konkurenčne politike vsake države, prav tako tudi skupnosti držav, kot je Evropska unija. Skozi zgodovino se je področje državnih pomoči razvijalo in spreminjalo. Cilj tega področja je zmanjševanje pomoči in njihovo preusmerjanje k horizontalnim pomočem. Te imajo namreč manj negativen učinek na konkurenco, saj se le-ta razprši horizontalno na celotno narodno gospodarstvo.

VIRI IN LITERATURA

1. Butala, M.(2006). *Viri financiranja: Strukturni skladi Evropske unije*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
2. Griesbeck, N. (2007). *Delovni dokument o gospodarski in socialni koheziji*.
3. Grilc, P. (2001). *Pravo Evropske unije*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
4. Kovačič, J. (2005). *Državne pomoči v izbranih državah Evropske unije*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
5. *Letno poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji za leti 1998 in 1999*. (2000). Ljubljana: Ministrstvo za finance.
6. *Letno poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji za leta 1999, 2000 in 2001*. (2002) Ljubljana: Ministrstvo za finance.
7. *Letno poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji za leta 2001, 2002 in 2003*. (2004). Ljubljana: Ministrstvo za finance.
8. *Letno poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji za leta 2004, 2005 in 2006*. (2007). Ljubljana: Ministrstvo za finance.
9. Mrak, M (2004). *Kohezijska politika Evropske unije*. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica.
10. Murn, A. (2000). *Delovni zvezki Urada za makroekonomske analize in razvoj, št. 10/letnik IX/2000*. Ljubljana: Urad za makroekonomske raziskave in razvoj.
11. Murn, A. (2005). *Račun državnih pomoči v okviru sistema nacionalnih računov kot osnova za opredeljevanje industrijske in konkurenčne politike*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
12. Polšak, B. (2003). *Dodeljevanje državnih pomoči v Evropski uniji in Sloveniji*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
13. *Priročnik o pravilih skupnosti o državnih pomočeh*. (2007). Ljubljana: Ministrstvo za finance.
14. Report from the Commission. (2005). *State aid Scoreboard*. Bruselj: Evropska komisija.
15. Report from the Commission. (2006). *State aid Scoreboard*. Bruselj: Evropska komisija.
16. Report from the Commission. (2007). *State aid Scoreboard*. Bruselj: Evropska komisija.
17. Seliškar Kovač, J. (2002). *Dovoljeni nameni državnih pomoči. Mednarodno poslovno pravo*. Ljubljana.
18. *State aid as a percentage of GDP 2006 [European Commission]*. Najdeno 11. junija 2008 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/studies_reports/stat_tables.html
19. Stojanovska, V. (2003). *Strukturni skladi in regionalna politika Evropske unije*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
20. *Strukturni skladi in kohezijski sklad v Sloveniji v novi finančni perspektivi 2007-2013*. Najdeno 8. junija 2008 na spletnem naslovu http://www.svlr.gov.si/fileadmin/svlsrp.gov.si/pageuploads/Novice/Gradivo_implementacija_NFP.doc
21. Uredba o namenih in pogojih za dodeljevanje državnih pomoči ter določitvi pristojnih ministrstev za upravljanje posameznih shem državnih pomoči. (2003). *Uradni list RS*. (Št. 38/2003).
22. Vodopivec Jean, I. (2007). *Nadzor državnih pomoči v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

PRILOGE

Priloga 1: Državne pomoči v Sloveniji po posameznih kategorijah v obdobju 2004-2005

Kategorija	Leto 2004			Leto 2005			Leto 2006		
	v mio EUR	Delež DP	Delež v BDP	v mio EUR	Delež DP	Delež v BDP	v mio EUR	Delež DP	Delež v BDP
Kmetijstvo	195,18	45,50 %	0,74 %	102,20	38,25 %	0,37 %	88,23	31,94 %	0,30 %
Ribištvo	0,02	0,00 %	0,00 %	0,20	0,08 %	0,00 %	0,08	0,03 %	0,00 %
Kmetijstvo in ribištvo	195,19	45,51 %	0,74 %	102,40	38,33 %	0,37 %	88,31	31,97 %	0,30 %
Horizontalni cilji	98,62	22,99 %	0,38 %	112,27	42,03 %	0,41 %	129,03	46,71 %	0,43 %
R&D	24,28	5,66 %	0,09 %	23,53	8,81 %	0,09 %	19,56	7,08 %	0,07 %
Varstvo okolja	23,78	5,54 %	0,09 %	14,20	5,32 %	0,05 %	2,57	0,93 %	0,01 %
Varčevanje z energijo	2,44	0,57 %	0,01 %	0,62	0,23 %	0,00 %	2,23	0,81 %	0,01 %
MSP	3,39	0,79 %	0,01 %	9,12	3,41 %	0,03 %	29,29	10,60 %	0,10 %
Zaposlovanje	23,06	5,38 %	0,09 %	15,41	5,77 %	0,06 %	16,54	5,99 %	0,06 %
Usposabljanje	3,72	0,87 %	0,01 %	1,51	0,57 %	0,01 %	1,85	0,67 %	0,01 %
Regionalni cilji	11,54	2,69 %	0,04 %	41,14	15,40 %	0,15 %	45,89	16,61 %	0,15 %
Kultura	6,41	1,50 %	0,02 %	6,74	2,52 %	0,02 %	11,10	4,02 %	0,04 %
Posebni sektorji	135,13	31,50 %	0,51 %	52,48	19,64 %	0,19 %	58,92	21,33 %	0,20 %
Transport	94,36	22,00 %	0,36 %	38,31	14,34 %	0,14 %	41,17	14,90 %	0,14 %
Premogovništvo	14,15	3,30 %	0,05 %	14,09	5,27 %	0,05 %	14,80	5,36 %	0,05 %
Energetika	3,85	0,90 %	0,01 %	0,00	0,00 %	0,00 %	0,00	0,00 %	0,00 %
Reševanje in prestrukturiranje	22,78	5,31 %	0,09 %	0,08	0,03 %	0,00 %	2,95	1,07 %	0,01 %
Skupaj	428,94	100,00 %	1,63 %	267,15	100,00 %	0,97 %	276,26	100,00 %	0,93 %

Vir: Deveto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji za leta 2004, 2005 in 2006, str. 14, tabela 3

Priloga 2: Državne pomoči v Sloveniji po regijah in kategorijah v obdobju 2004-2006

Regija	Kategorija	2004	2005	2006
POMURSKA	Kmetijstvo	20.946.571,50	8.877.190,47	7.027.121,58
	Raziskave in razvoj	176.239,59	383.040,62	999.638,14
	Varstvo okolja	2.571.596,07	1.807.231,11	1.789.547,50
	Varčevanje z energijo	70.753,51	63.758,88	3.321,66
	Prestrukturiranje	4.890.907,72		124.065,28
	Pomoči za reševanje			91.804,37
	MSP	183.037,13	978.547,83	2.219.107
	Zaposlovanje	1.955.776,79	741.531,15	1.529.638,34
	Usposabljanje	286.907,92	58.794,96	147.942,10
	Kultura	83.100,27	223.327,17	379.276,91
	Regionalne pomoči	2.380.924,69	6.689.715,63	4.777.788,44
	Skupaj	33.545.815,69	19.823.137,84	19.089.281,33

»se nadaljuje«

»nadaljevanje«

PODRAVSKA	Kmetijstvo	22.735.596,58	10.131.045,09	12.663.176,12
	Raziskave in razvoj	1.785.405,54	2.239.665,44	1.532.147,29
	Varstvo okolja	2.954.106,06	1.179.139,07	215.431,81
	Varčevanje z energijo	23.565,72	59.600,91	
	Prestrukturiranje	810.188,61		
	Pomoči za reševanje			208.646,30
	MSP	537.698,84	2.263.290,16	5.334.872,34
	Zaposlovanje	4.053.640,26	3.198.749,50	2.666.806,38
	Usposabljanje	255.953,41	117.200,75	164.259,51
	Kultura	237.290,31	229.069,50	769.924,39
	Regionalne pomoči	1.473.567,62	976.727,23	1.901.468,39
	Skupaj	34.867.012,95	20.394.514,65	25.456.732,53
KOROŠKA	Kmetijstvo	4.299.403,55	2.605.042,41	3.462.043,90
	Raziskave in razvoj	221.617,99	335.523,76	90.193,80
	Varstvo okolja	1.276.557,01	891.545,06	17.029,22
	Varčevanje z energijo	9.508,24	24.645,58	
	Prestrukturiranje			60.538,49
	MSP	85.548,02	135.668,68	2.018.366,88
	Zaposlovanje	786.783,73	617.041,89	582.492,29
	Usposabljanje	80.816,20	97.821,04	59.422,30
	Kultura	37.491,95	7.094,07	78.063,57
	Regionalne pomoči	312.306,95	9.382,43	28.634,27
	Skupaj	7.110.033,64	4.723.773,92	6.396.784,72
SAVINJSKA	Kmetijstvo	19.830.010,25	8.036.276,06	9.032.673,01
	Ribištvo			5.524,41
	Raziskave in razvoj	2.974.068,83	3.210.675,53	1.581.705,23
	Varstvo okolja	2.798.476,36	572.448,08	304.572,90
	Varčevanje z energijo	784.310,77	132.890,09	737.670,88
	Prestrukturiranje	2.854.198,14	76.860,61	264.037,27
	MSP	333.350,19	1.678.002,65	4.919.196,06
	Zaposlovanje	4.802.333,35	3.634.634,74	3.471.843,64
	Usposabljanje	848.590,36	180.743,48	280.564,78
	Kultura	138.114,66	95.560,69	627.990,00
	Premogovništvo		68.854,14	
	Regionalne pomoči	2.236.829,86	2.989.419,56	1.607.622,23
	Skupaj	37.600.282,77	20.676.365,92	22.833.400,50

»se nadaljuje«

»nadaljevanje«

ZASAVSKA	Kmetijstvo	1.229.114,53	542.042,37	585.973,06
	Raziskave in razvoj	265.448,35	150.624,32	71.955,03
	Varstvo okolja	1.446.966,20	861.336,49	
	Varčevanje z energijo	2.038,83		
	MSP	259.428,32	449.577,04	679.395,38
	Zaposlovanje	906.487,73	103.705,58	401.164,67
	Usposabljanje	209.245,05	189.523,37	152.715,41
	Kultura	250,96	12.074,11	108.262,66
	Energetika	3.846.269,61		
	Premogovništvo	14.076.141,96	13.998.935,42	14.734.312,69
	Regionalne pomoči	1.206.002,75	449.242,62	703.771,73
	Skupaj	23.447.394,29	16.757.061,32	17.437.550,63
SPODNJEPOSAVSKA	Kmetijstvo	8.094.159,24	3.219.535,36	5.594.078,68
	Ribištvo			5.525,58
	Raziskave in razvoj	121.919,52	124.286,31	26.661,78
	Varstvo okolja	1.663.766,77	979.832,05	
	Varčevanje z energijo	51.932,71		
	MSP	83.144,93	800.238,97	1.621.499,42
	Zaposlovanje	622.614,55	335.556,94	977.167,28
	Usposabljanje	94.103,40	24.500,61	12.917,80
	Kultura	29.357,47	37.331,30	68.302,33
	Premogovništvo	46.051,70		
	Regionalne pomoči	165.128,40	4.389.926,93	1.339.398,91
	Skupaj	10.972.178,69	9.911.208,47	9.645.551,78
JUGOVZHODNA SLOVENIJA	Kmetijstvo	10.717.359,19	4.380.214,46	4.720.423,28
	Ribištvo		4.001,49	
	Raziskave in razvoj	461.304,98	459.441,16	473.221,96
	Varstvo okolja	1.299.008,06	545.227,73	95.147,08
	Varčevanje z energijo	859.719,87		1.486.259,06
	Prestrukturiranje	6.282.281,45		1.409.037,54
	MSP	201.882,98	751.026,59	3.324.467,37
	Zaposlovanje	1.804.726,81	962.415,51	949.311,65
	Usposabljanje	221.597,30	120.240,25	118.592,41
	Kultura	180.432,89	112.772,76	467.438,33
	Premogovništvo			22.951,09
	Regionalne pomoči	328.301,67	13.898.468,41	20.120.588,36
	Skupaj	22.356.615,20	21.233.808,36	33.187.438,13

»se nadaljuje«

»nadaljevanje«

OSREDNJESLOVENSKA	Kmetijstvo	69.502.546,50	81.485.980,71	31.206.769,87
	Ribištvo		5.179,51	
	Raziskave in razvoj	10.878.043,09	11.178.369,61	12.234.760,87
	Varstvo okolja	4.688.370,74	5.710.308,85	28.755,29
	Varčevanje z energijo	138.397,13	57.968,04	2.503,76
	Prestrukturiranje	5.705.777,09		8.741,88
	Pomoči za reševanje			70.939,74
	MSP	654.973,33	688.960,06	4.475.606,26
	Zaposlovanje	3.936.717,66	2.907.421,95	3.439.826,79
	Usposabljanje	716.282,27	377.428,99	468.827,36
	Kultura	5.403.198,03	5.664.253,75	7.173.316,79
	Transport (kopenski)	94.355.148,04	38.307.462,60	41.165.973,95
	Premogovništvo	23.025,85	22.951,38	45.902,18
	Regionalne pomoči	975.575,33	4.899.903,65	8.164.098,70
Skupaj	196.978.055,06	121.306.159,10	108.486.023,44	
GORENJSKA	Kmetijstvo	8.627.118,65	3.120.044,07	3.824.386,27
	Raziskave in razvoj	3.452.120,27	2.735.371,95	1.043.936,50
	Varstvo okolja	3.473.742,75	938.187,42	40.930,10
	Varčevanje z energijo	363.940,51	17.215,94	1.886,16
	MSP	171.835,11	137.107,61	1.203.735,56
	Zaposlovanje	1.163.185,00	1.184.180,33	1.021.990,58
	Usposabljanje	546.481,65	104.329,00	168.972,24
	Kultura	136.155,86	144.263,26	589.230,79
	Regionalne pomoči	1.216.782,86	2.247.845,73	1.163.216,03
	Skupaj	19.151.332,66	10.718.545,31	9.058.284,23
NOTRANJSKO-KRAŠKA	Kmetijstvo	3.395.161,06	1.624.607,33	1.956.398,44
	Raziskave in razvoj	1.088.722,59	225.587,42	6.017,28
	Varstvo okolja	120.095,04	84.538,97	15.987,73
	Varčevanje z energijo	3.677,44	110.125,03	1.777,66
	Prestrukturiranje	2.234.379,94		37.764,32
	MSP	21.289,74	296.794,78	839.966,41
	Zaposlovanje	329.516,35	329.926,20	340.468,53
	Usposabljanje	192.075,58	48.257,32	32.348,59
	Kultura			15.116,01
	Regionalne pomoči	290.445,02	372.703,90	162.341,89
	Skupaj	7.675.362,76	3.092.540,95	3.408.186,86

»se nadaljuje«

»nadaljevanje«

GORIŠKA	Kmetijstvo	11.296.476,36	4.893.957,02	5.013.935,74
	Raziskave in razvoj	2.273.053,06	2.023.826,56	1.038.845,63
	Varstvo okolja	1.211.679,05	521.410,04	54.461,14
	Varčevanje z energijo	134.924,89	123.545,20	
	Prestrukturiranje	4.829,83		672.927,16
	MSP	705.803,86	844.765,77	1.779.172,70
	Zaposlovanje	1.584.062,75	624.273,07	588.951,94
	Usposabljanje	182.285,41	133.577,57	223.849,56
	Kultura	51.749,18	67.737,64	379.982,52
	Regionalne pomoči	544.870,00	3.318.390,73	2.199.218,69
	Skupaj	17.989.734,39	12.551.483,60	11.951.345,08
OBALNO-KRAŠKA	Kmetijstvo	5.428.214,30	3.191.825,56	3.128.249,88
	Ribištvo	15.494,44	193.680,37	69.029,38
	Raziskave in razvoj	583.374,01	461.744,54	456.744,94
	Varstvo okolja	272.345,98	110.558,78	6.067,50
	Varčevanje z energijo		33.813,07	
	MSP	91.572,05	80.604,58	876.923,57
	Zaposlovanje	656.045,77	577.580,95	573.712,41
	Usposabljanje	82.907,16	58.061,81	22.269,79
	Kultura	80.237,18	118.111,25	410.904,29
	Regionalne pomoči	408.121,18	896.797,12	3.725.251,05
	Skupaj	7.618.312,07	5.722.778,03	9.269.152,81
regija ni določena	Kmetijstvo	9.074.489,43	1.041,68	17.342,37
	Varstvo okolja	1.077,87		
	MSP	56.519,88	15.880,55	
	Zaposlovanje	462.167,21	192.916,85	
	Kultura	37.105,96	30.311,57	27.536,95
	Skupaj	9.631.360,35	240.150,65	44.879,32

Vir: Deveto poročilo o državnih pomočeh v Sloveniji za leta 2004, 2005 in 2006, str. 59, tabela P5.

Priloga 3: Državne pomoči* članic EU-25 v % BDP v obdobju 2004-2006

	2004	2005	2006
Belgija	0,34	0,40	0,39
Češka	0,41	0,54	0,66
Danska	0,71	0,64	0,59
Nemčija	0,78	0,90	0,87
Estonija	0,39	0,46	0,41
Irska	0,29	0,63	0,57
Grčija	0,47	0,20	0,26
Španija	0,54	0,41	0,5
Francija	0,65	0,56	0,58
Italija	0,52	0,45	0,37
Ciper	1,48	1,43	0,76
Latvija	0,39	0,84	1,8
Litva	0,68	0,58	0,54
Luksemburg	0,31	0,15	0,32
Madžarska	1,26	1,83	1,57
Malta	3,1	3,16	2,29
Nizozemska	0,39	0,40	0,35
Avstrija	0,61	0,56	0,9
Poljska	1,47	0,82	0,85
Portugalska	1,09	0,67	0,93
Slovenija	0,96	0,83	0,83
Slovaška	0,64	0,66	0,51
Finska	1,66	1,75	1,53
Švedska	0,99	1,08	1,15
Velika Britanija	0,32	0,26	0,22

Legenda: * Višina državnih pomoči brez železniškega prometa

Vir: State aid Scoreboard, 2005, 2006 in 2007.